

សៀវភៅ

៥

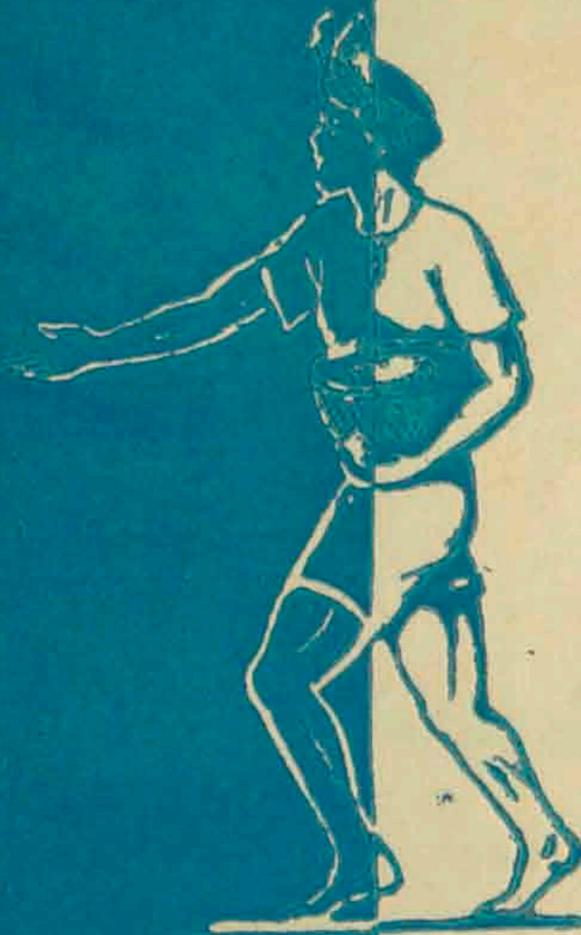
G. 340/05/82/597/A.

G. 305/370/597/152 ១៣

ទស្សនវិជ្ជា

សាស្ត្រាចារ្យ

ជំនាញចក្ខុវិស័យសាស្ត្រ



ជំនាញចក្ខុវិស័យ  
សាស្ត្រាចារ្យ

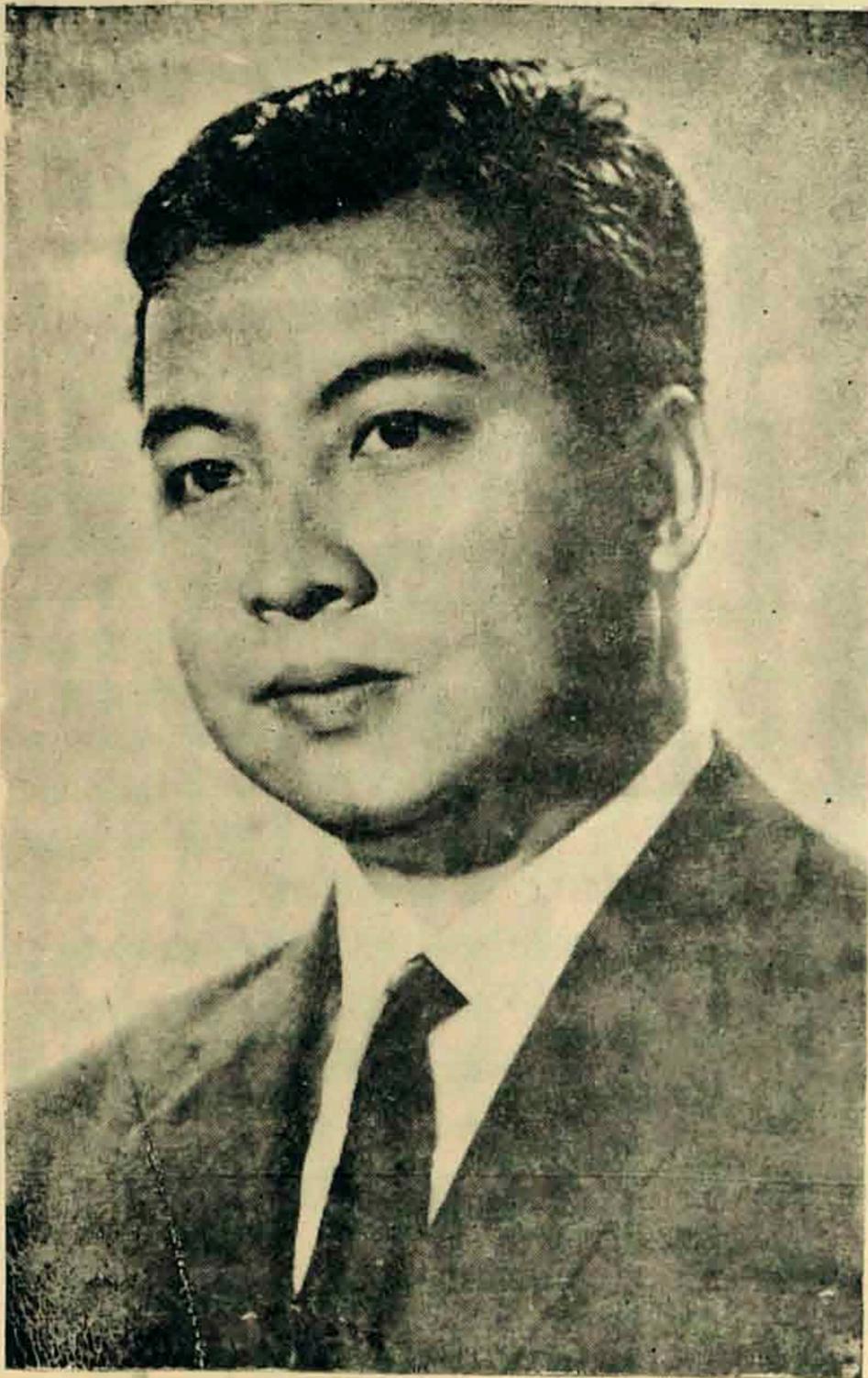
ក្រុមប្រឹក្សា

ទី បាត់ កាន់ បណ្តោះ អាសន្ន

១២៣ E ផ្លូវ ព្រះសីហនុ



ក្នុងព្រះរាជបេសកកម្មនៅប្រទេសបារាំងនេះ



ស.ស.ខ. សូមប្តូរស្នងដល់វត្តសក្តិសិទ្ធិទាំងឡាយ

សូមឲ្យព្រះរាជនៃសម្តេចនុតាននាសរសេរាយយ៉ាងឆាប់រហ័ស

ដើម្បីទ្រង់បានជាម្ចាស់នៃកូនចៅព្រះអង្គត្រឡប់ទៅ

ហើយសូមឲ្យព្រះរាជបេសកកម្មលើកនេះសំរេចបាន

ទោតជ័យជោគអភិបរមា ។



មិត្តទាំងឡាយ

ក្នុងឆ្នាំដែលទើបនឹងកន្លងទៅនេះ សម្តេចឥសានីយោ

ទ្រង់បានណែនាំប្រជាជាតិទាំងមូល ឲ្យដើរលើមាតិកាមួយដ៏ប្រសើរ

នៃការកែទម្រង់ ដើម្បីនឹងផ្តល់ដល់កូនចៅព្រះក្នុងនូវសម្បទាភាព

នូវឯករាជភាព អព្យាក្រឹតភាព និងសន្តិភាព ។

ដើរទន្ទឹមគ្នានឹងការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ ការកែទម្រង់

និងសិក្សាធិការកំពុងតែប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងសកម្ម ក្នុងន័យដែលសម្តេច

ទ្រង់បានត្រួតស្រាយក្នុងព្រះរាជសន្តិសុខព្រះអង្គ កាលពីថ្ងៃ១៤ធ្នូ

១៩៦៣ ក្នុងព្រះតំណក់ចិការមន ។ យើងបានប្រុងប្រៀបជូនមិត្ត

នូវអត្ថបទយ៉ាងវែង ស្តីពីការកែលម្អសេដ្ឋកិច្ចនៃការកែទម្រង់នេះ ក្នុង

របាយមកពីពេទ្យព្រឹត្តិការយើងយូរពេក ជាហេតុនាំឲ្យទស្សនៈយើង

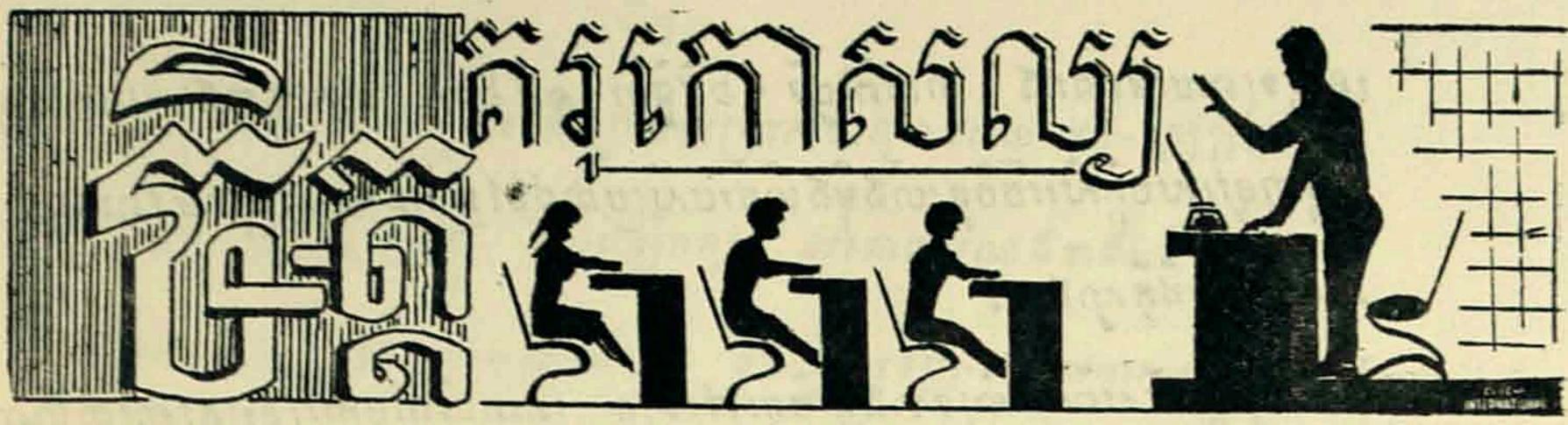
លេខនេះដកក្នុងពេទ្យព្រឹត្តិការអស់ពេលជាង ២ ខែទៅហើយដូចនេះ

(ដែលយើងសូមឲ្យមិត្តយោគយល់ដល់យើងផង) យើងនឹងសូម

អធិប្បាយពីរបៀបមិត្តអំពីបញ្ហានេះនៅលេខក្រោយទៅចុះ ។

ទស្សនាវដ្តី សាស្ត្រាចារ្យ





**យុវសិស្សនឹងការតែងចំសេដ្ឋកិច្ច**

ហាង ជួន  
វិទ្យាស័យ ព្រះសីហនុ

យើងសង្ឃឹមថា ការបង្កើត សហការណ៍សិស្សនៅវិទ្យាស័យ ព្រះសីហនុនេះនឹងបានជាបទពិសោធន៍មួយសម្រាប់មិត្តដឹកនាំសាលា មធ្យមសិក្សាផ្សេងទៀត ។ ដើម្បីណែនាំសិស្សឲ្យធ្វើសកម្មភាពក្រៅថ្នាក់ រៀន (activités extra-scolaires) ដ៏ផ្អែកតាមព្រះរាជវិធានការពេ ទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច នឹងរហ័សធម៌នៃសម្តេចឪ ។ ទស្សនា. សាស្ត្រា. ។

ថ្ងៃទី ១០ វិច្ឆិកា ជា កាលបរិច្ឆេទ ដែលបានចារឹកដោយអក្សរធំៗ នៅក្នុងទំព័រនៃប្រ វត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ។ ដប់ឆ្នាំគត់ក្រោយពីដំណើរបាននូវឯករាជ្យនយោបាយមក សម្តេចឪ ដែលជាព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍ដ៏ធ្មេចតែមួយរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរ ទ្រង់បានប្រកាសបើកវគ្គ ដំណើរយកឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ច ដែលជាមូលដ្ឋាន នៃអាយុជីវិត របស់គ្រូបរិស័យជីវ ភាពនៃប្រជាជាតិយើងទៀត ។

ព្រះរាជវិធានការនេះត្រូវបានរដ្ឋបុរស ដែលប្រកបដោយសុភវិនិច្ឆ័យទូទាំងសកល លោក កំណត់សំគាល់ថា ជាព្រះរាជវិធានការប្រកបដោយសេចក្តីក្លាហាន ក្លាហាន ព្រោះការនេះតម្រូវឲ្យពុទ្ធពារទបសគ្គច្រើនជាអនេក ក្លាហានព្រោះអាយុជីវិតនៃប្រជា ជាតិទាំងមូលបានរលាយនៅក្នុងរឿងនេះ ។

ប្រជាជនខ្មែរទាំងលាននាក់ លើកលែងតែជនមួយភាគតូចដែលមានផលប្រ- យោជន៍តុំស្របទៅនឹងផលប្រយោជន៍ជាតិ បានអបអរសាទរហើយសំដែងការគាំទ្រ យ៉ាងគ្រឿងគ្រឿងចំពោះព្រះរាជវិធានការជាប្រវត្តិនេះ ។ មហាបាតុកម្មនៃគ្រូបរិស័យ

នៅមុខព្រះបរមរាជវាំង កាលពីថ្ងៃទី ១៦ វិច្ឆិកា ១៩៦៣ ជាភស្តុតាង ដីជាក់ស្តែង  
បង្ហាញនូវសេចក្តីសំរេចចិត្តយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់របស់ប្រជាជនខ្មែរក្នុងការដង្ហែតាម ព្រះរាជមាតិ  
នយោបាយដ៏ភ័ស្តុតាងនេះ ។

ប៉ុន្តែលើសពីការគាំទ្រខាងផ្លូវចិត្តទៅទៀត ព្រះរាជវិធានការនេះត្រូវការជាចាំបាច់  
នូវការគាំទ្រ ខាងសកម្មភាពអនុវត្ត ពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទូទាំងប្រទេស ។

ក្រៅពីសរុបជនស្នេហាជាតិ ដែលមានការផ្តល់ក្នុងការដឹកនាំការអនុវត្តន៍ ការ  
កែទម្រង់នេះត្រូវការកម្លាំង របស់ប្រជាពលករទូទាំងប្រទេស រួមទាំងនាយទុនជាតិ  
អ្នករាជការ ពាហន ព្រះសង្ឃ ព្រមទាំងបញ្ញវន្ត និងយុវជនសិស្សានុសិស្សផង ។ ក្នុង  
ចំណោមយុវជន ដែលជាកម្លាំងបង្អែករបស់ជាតិ យុវសិស្សក៏មានការយ៉ាងសំខាន់ក្នុង  
ការគាំទ្រនេះដែរ ។ តើយុវសិស្ស អាចធ្វើអ្វីបានខ្លះក្នុងការកែទម្រង់នេះ ?

ជាបឋម  
យុវសិស្ស  
ត្រូវយល់ឲ្យបាន

**សម្រេចខ្លី :** ខ្ញុំរាប់ជាទាហានណាមួយ យើងអាចនឹងធ្វើដំណាំ ចិញ្ចឹម  
សត្វ ធ្វើរបរដំនាង ។ ល ។ ហើយសហការណ៍ ក៏អាចនឹង  
បង្កើតឡើងនៅក្នុងសាលារៀនយើងដែរ ដូចជាពេលបានធ្វើនៅ  
ក្នុងប្រទេសកម្ពុជានិរតីខ្លះអំពីដំនើរ ។

ច្បាស់លាស់ នូវគោលបំណងនិងតម្លៃនៃព្រះរាជវិធានការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចនេះ ហើយ  
ពន្យល់ផ្សាយឲ្យរាល់មនុស្សនៅក្នុងគ្រួសារនិងបណ្តាជនក្នុងមជ្ឈដ្ឋានរស់នៅរៀងៗខ្លួន បាន  
យល់ជ្រួតជ្រាបផង ។

បន្ទាប់ពីនេះ យុវសិស្សត្រូវគាំទ្រដោយសកម្មភាពជាក់ស្តែង គឺហាត់រៀន និង  
ចូលប្រឡូកដោយផ្ទាល់ តាមដែលអាចធ្វើបាន ព្រមទាំងណែនាំឲ្យបណ្តាជនឯ  
ទៀត ។ ចូលរួមទៅក្នុងការងារ បង្កើតផល មានផលិតកម្ម កសិកម្ម ការចិញ្ចឹម  
សត្វជាដើម ។



យុវសិស្សនៃវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុចំនួនពីរពាន់បាយនាក់ ក្រោមកិច្ចណែនាំរបស់  
មិត្តម៉ាស៊ីន-ឌីម៉ូដា នាយកវិទ្យាល័យ និងជាតំណាងស្រ.ស្រ.ខ្មនៅខែក្រក់ព្រំពាម បាន

រូបរម្មតាបង្កើតជាសហករណ៍មួយនៅវិទ្យាល័យព្រះសីហនុមានឈ្មោះថា “សហករណ៍  
សិស្សវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ...” ដើម្បីអនុវត្ត នូវគោលបំណងខាងលើ ។

សហករណ៍សិស្សវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ នឹងធ្វើការទិញ-លក់សម្ភារៈសិក្សា និង  
គ្រឿងប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ សម្រាប់សមាជិកក្នុងការចាប់ផ្តើមជាដំបូង ហើយគេទៅទៀត  
នឹងឈានទៅបង្កើតការហាត់រៀនខាងការបង្កើតផល មានខាងផ្នែកសិប្បិយការ  
ដូចជា ធ្វើគ្រឿងប្រើប្រាស់តូចតាចអំពីឈើ អំពីដែក ការគូរ ដេរធុរកិច្ច ចាក់ដុល និង  
ខាងផ្នែកកសិកម្ម និងចិញ្ចឹមសត្វ ។

និយាយរួម សហករណ៍សិស្សវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ គឺជាសាលារៀនបណ្តុះ  
បណ្តាលយុវសិស្ស ឲ្យមានគំនិតសហប្រតិបត្តិការ ឲ្យចេះចាត់ចែងការងាររួម ឲ្យរៀន  
ទទួលខុសត្រូវក្នុងការងារ តម្រង់ទិសសិស្សានុសិស្សឲ្យបែរឆ្ពោះទៅរកផលិតកម្ម ឲ្យ  
ស្រឡាញ់នឹងយល់ពលកម្ម ឲ្យនិយមប្រើផលិតផលជាតិ ចេះសន្សំសំចៃ ពោលគឺ  
បង្ហាត់បង្រៀនសិស្សានុសិស្ស ឲ្យរៀបចំខ្លួនប្រាណដោយការអនុវត្តន៍រាល់ថ្ងៃ ដើម្បី  
ចូលប្រឡូកក្នុងជីវភាពជាពលរដ្ឋតាមផ្លូវថ្មី ដែលសម្តេចឧត្តមនាយកស្រីសុភាពរាជ្យហើយ  
ក្នុងការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចនេះឯង ។

ក្រោយអំពីការប្រជុំពិគ្រោះគ្នាអំពីការបង្កើតនិងតែងត្រាមទាំងអនុម័តសំរេចលក្ខន្តិកៈ  
ហើយអង្គការ “សហករណ៍សិស្សវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ” ក៏បានចេញជារូបរាងពិតប្រាកដ  
ឡើងហើយ ។ ផ្ទាំងក្រដាសដិតជាប់ដោយស្នេហា ជ្រោមជ្រែងបង្កើត “សហករណ៍  
សិស្សវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ” បានលេចចេញព្រាងព្រាង ទាំងអក្សរ ទាំងរូបភាព ចម្រុះ  
ពណ៌ពេញក្នុងបរិវេណនៃវិទ្យាល័យ ។

សិស្សរាល់រយរាល់ពាន់នាក់ បានចុះឈ្មោះចូលជាសមាជិក សិស្សដែលមានគុណ  
សម្បត្តិ មានធនៈល្អជាងគេ បានត្រូវជ្រើសជាសមាជិកនៃអង្គការដឹកនាំ “សហករណ៍” ។  
ក្នុងការចេញដំណើរជាដំបូងនេះ សិស្សទាំងនោះសុទ្ធតែបានបញ្ចេញនូវសុធនៈក្នុងការ

ចាត់ចែងការងារធ្វើឲ្យសហគមន៍ រាងដំណើរលូតលាស់នាថ្ងៃហ៊ុន ។

ឯបុគ្គលិកខ្មែរនៃវិទ្យាល័យក៏ត្រូវបានធ្វើត្រងើយកន្លើយចំពោះ "ត្រីតិការណ៍" នេះដែរ ទាំងអស់គ្នាសុទ្ធតែបានជួយជាថវិកា បង្កើនដើមទុន និងបានជួយណែនាំ ជ្រោមជ្រែង ជាមតិ ជាយោបល់ ដើម្បីឲ្យ "សហគមន៍" ប្រសូតបាននឹងវិកលូតលាស់ធំធេងទៅមុខ ទៀត ។

បច្ចុប្បន្ននេះ (ក្នុងពេលសរសេរអត្ថបទ) សហគមន៍បានប្រមូលដើមទុនរួចស្រេច ហើយបានទៅទាក់ទងនឹងមន្ទីររាជសហគមន៍ ធ្វើការបញ្ជាទិញផ្សេងៗ នៅរង់ចាំតែ ថ្ងៃទទួលគ្រឿងទំនិញទាំងនោះ ហើយបើកទ្វារប្រកបដីវិភាគទៅតែប៉ុណ្ណោះ ក្រោយ ដែលបានទទួលអនុញ្ញាតពីរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងអប់រំជាតិរួចហើយ ។

តើយុវសិស្សអាចទៅជាកម្លាំងមួយសំខាន់ មានភារៈចំពោះមុខក្នុងការគាំទ្រ ព្រះ រាជវិធានការ កែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច នៃសម្តេចឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

តាមសកម្មភាព ដូចបានរៀបរាប់មកខ្លះៗ ខាងលើនេះ ពិតមែនតែពុំទាន់មានកសិករភ្នំដី ច្បាស់លាស់ក៏មែនពិត ក៏យើងឃើញថាយើងអាចត្រូវបានយុវសិស្សនេះឲ្យទៅជាមាតិកា ពលដ៏ខ្លាំងក្លាជាក់ស្តែងក្នុងការទប់ទល់ព្រះរាជវិធានការកែទម្រង់របស់សម្តេចឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។ ដំណើរសកម្មភាពដែលមានខ្លះៗមកហើយ បានបញ្ជាក់នូវសុទ្ធិដ៏និយមយ៉ាងទូលំទូលាយ ព្រោះសិស្សនុសិស្សទាំងអស់បានសំដែងឲ្យឃើញសុចន្ទៈយ៉ាងប្រពៃ ឃើញទឹកចិត្តខ្លះ ខ្លះក្នុងការងារ ផ្តល់ផ្ទះចេញពីដួងចិត្តពិតៗ ឃើញទឹកចិត្ត ហិនទទួលខុសត្រូវ . . .

ភារៈសំខាន់របស់បុគ្គលិកអ្នកដឹកនាំ និងអប់រំ ថិតនៅគ្រងធ្វើយ៉ាងណា ឲ្យគេយល់ បាននូវគោលបំណងនឹងតម្លៃនៃព្រះរាជវិធានការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច ឲ្យបានកាន់តែទូលាយ និងច្បាស់លាស់ថែមទៀត ជួយធ្វើជាច្រើក្បាល ជួយដោះស្រាយការលំបាកធំៗនឹង ជួយលើកទឹកចិត្តគេក្នុងដំណើរសកម្មភាពដើម្បីទៅដល់ត្រ័យនៃជាតិជ័យជាអវិសាទ ។

# ការសិក្សាភូមិវិទ្យារូបវន្តិកវិទ្យា

## និង ការកែចំរុះការសិក្សា

ឯ ប្រែ

ដោយ ប្រទេសយើងពេលនេះ មាន ភ័ន្តសំណាងល្អដែលសម្តេចព្រះបិតាឯករាជ្យ ជាតិយើង ព្រះអង្គបានកែប្រែនូវនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ដែលជាអាយុជីវិតនៃប្រទេសជាតិ ខ្មែរ ការសិក្សាក៏ទៅតាមនោះដែរ ព្រោះ ការសិក្សាជាវិស័យមួយជាប់ទាក់ទងយ៉ាងជិត ស្និទ្ធនឹងការពង្រីកសេដ្ឋកិច្ច ។ ដូចយើង

សម្តែងឡើយ៖ «តាមពិត ខ្ញុំយល់ឃើញ ថា គួរណាស់តែបញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាយើង នូវសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចទាំងឡាយណាដែលធ្វើឲ្យ សិស្សយើងមានទំលាប់ ក្នុងការប្រកបមុខរបរ ទាំងឡាយ ដែលជួយដល់ការពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចនៃ ប្រទេសយើង ។ ធ្វើដូចនេះ គឺយើងបានផ្តល់ ដល់សិស្សទាំងនោះ នូវច្រកចេញនានាដែលថ្លៃ ក្រោយទៅ និងមានផលប្រយោជន៍ដល់ប្រទេស ជាតិផង ដល់ខ្លួនគេផង» ។

បានដឹងមកហើយថា កម្មវិធីសិក្សាយើងមកទល់នឹងឆ្នាំ ១៩៥៨ គ្រាន់តែជាការចម្លង នៃកម្មវិធីសិក្សាបារាំង ឯការកែប្រែនៃឆ្នាំ ១៩៥៨ទៀត ក៏គ្រាន់តែជាជំហានដំបូងមិន បានស្របមកនឹងឯករាជ្យទឹកដីនៃប្រទេសយើងនៅឡើយទេ ។

ដូច្នេះការសិក្សាភូមិវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យា ក៏ត្រូវមានការកែប្រែដូចមុខវិជ្ជាឯទៀតៗ ដែរ ។ សម្តេចព្រះអង្គបានថា ត្រូវតែបន្ថយម៉ោងសិក្សាខាងភូមិវិទ្យានឹងប្រវត្តិវិទ្យា នេះ ដើម្បីទុកពេលឲ្យសិស្សយើងរៀនវិជ្ជា ដូចជាគណិតវិទ្យា នឹង វិទ្យាសាស្ត្រវិញ ដោយកាលៈទេសៈពុំទាមទារឲ្យបញ្ជាក់នូវយើង ទៅជាអ្នកជំនាញខាងប្រវត្តិវិទ្យានៃប្រទេស នេះឬប្រទេសនោះទេ ។ តែការបន្ថយនេះមិនមែនលុបមុខវិជ្ជានេះពេលទេ ដោយយើង ជៀសវាងកុំឲ្យបញ្ជាក់នូវយើងទៅជាអ្នកប្រាជ្ញនៅ ក្រុងបូមបៃ ដែលស្មានថាប្រទេសខ្មែរ

យើងនៅមិនទាន់មានការកំចាត់ទៅតាមបច្ចុប្បន្នភាព នៃសកលលោកសោះ គឺគ្មាន  
 អាកាសយានដ្ឋាន ឬនៅប្រើដំកុំភ្នំគមនាគមន៍ពេញទាំងប្រទេសនោះក៏ពុំកើតដែរ ។  
 តទៅនេះជាយោបល់ដ៏ខ្លាំងខ្លាញ់របស់ខ្ញុំ សំរាប់ជាវិភាគទានដល់ការសិក្សាកូម  
 វិទ្យា និងប្រវត្តិវិទ្យា ។ យើងបានដឹងថា ក្រសួងអប់រំជាតិបានសំរេចឲ្យបង្រៀន  
 ប្រវត្តិវិទ្យា និងកូមវិទ្យាជាភាសាខ្មែរ ក្នុងមធ្យមកម្ម ចាប់ពីឆ្នាំសិក្សាក្រោយនេះទៅ  
 (ទស្សនាវដ្តីសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរទំព័រ ២-លេខ ១១-១២ ឆ្នាំ៩៥) ។ ដូច្នោះការ  
 សិក្សាវិជ្ជាទាំងពីរមុខនេះលែងជួបនូវទុបសក្តិ ដែលធ្វើឲ្យលំបាកដល់ការសិក្សាដោយ  
 បញ្ហាភាសាទៀតហើយ ។ ក្នុងពេលដែលយើងរៀនវិជ្ជានេះជាភាសាបារាំង សិស្ស  
 ត្រូវតែបង្ខំសតិបញ្ញារបស់ខ្លួនឲ្យទន្ទេញចាំមាត់ ហើយជារឿយៗដោយតុំយល់ន័យនៃ  
 ប្រយោគខ្លះផង ។ ក្នុងខនេះ ខ្ញុំមានទុក្ខហារណ៍មួយជាក់ស្តែងណាស់ ។ ខ្ញុំមានប្អូនប្រុស  
 ម្នាក់រៀននៅថ្នាក់៩ ទំនើបនៃវិទ្យាល័យឯកជនមួយ ។ យប់មួយនោះ ខ្ញុំបានឮវាទន្ទេញ  
 មេរៀនកូមវិទ្យាថា « La population américaine est urbaine » ដូច្នោះជាច្រើនផង ហើយ  
 វាលាន់មាត់តែម្នាក់ឯងថា “អើ! យូរនេះឆាប់ចាំមែន ” ។ ឮដូច្នោះខ្ញុំក៏សួរវាថា  
 “តើប្រយោគនោះមានន័យដូចម្តេច ? ” វាក៏ចង់ប្រែប្រយោគនោះមកជាខ្មែរ ថា ៖  
 “ប្រជាជននៃសហរដ្ឋអាមេរិកជា . . . .” ។ វាដឹងថា ពាក្យurbaine នេះប្រែថា ដូច  
 ម្តេចទេ តែវាប្រាប់ខ្ញុំថាយូរនោះឆាប់ចាំព្រោះមានពាក្យប្អូនគ្នា គឺ américaine និង urbaine ។  
 លុះខ្ញុំបានប្រែយូរនោះប្រាប់ប្អូនខ្ញុំថា ៖ “ប្រជាជនអាមេរិកាំង ចូលចិត្តរស់នៅទីក្រុង”  
 ប្អូនខ្ញុំក៏ភ្ញាក់ឡើងថា “លោកគ្រូខ្ញុំបាននិយាយដូចបងឯងដែរ” ។ ដូច្នោះបើយើងរៀន  
 កូមវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យាជាភាសាខ្មែរ សិស្សចំណេញពេលហើយតុំនឿយណាយដល់គំនិត  
 ទេ ដោយសិស្សអាចយល់បានយ៉ាងងាយ ហើយតុំចាំបាច់ “មានពាក្យប្អូនគ្នា,, ផង ។  
 ម្យ៉ាងទៀតការបង្រៀនជាភាសាខ្មែរ នឹងបំបាត់បញ្ហាដែលចោទថា កូមវិទ្យាទូទៅពិបាក  
 រៀនណាស់ ឬកូមវិទ្យាប្រទេសនេះក្រឡឹកក្រឡាណាស់ ។ យើងមើលឆ្នាំនេះ

សាស្ត្រាចារ្យបារាំងដែលបង្រៀន ភូមិវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យា នៅមធ្យមកម្ម ដូចជាថ្នាក់ទី ៣ ជាដើម តែងតែត្រូវបាន "ខ្ញុំបាទបង្រៀនណាស់ ដោយខ្ញុំពុំអាចប្រែជាខ្មែរឲ្យសិស្ស ទាំងនេះឆាប់យល់បានសោះ ព្រោះខ្ញុំពុំចេះខ្មែរ" ។ សាស្ត្រាចារ្យទាំងនោះមិនបាន បន្ទោសថា សិស្សយើងខ្សោយខាង វារចះជំងឺទេ តែបាទខាងបញ្ហាភាសា ។ ឯ សាស្ត្រាចារ្យខ្មែរវិញ លោកបង្ហាត់ជាបារាំងខ្លះ ជាខ្មែរខ្លះលាយគ្នា ទើបសិស្សយើង យល់ តែលោកឲ្យមេរៀនជាបារាំងដោយគោរពតាមកម្មវិធី (ចាប់ពីថ្នាក់ទី៩ទំនើបឡើង ទៅ) ។ សិស្សលោកយល់គ្រាន់បើជាសិស្សដែលសាស្ត្រាចារ្យបារាំងបង្ហាត់ ព្រោះ សិស្សចំពូកនេះត្រូវទទួលបានដូចសេកផង ហើយមិនយល់ផង ។

ខ្ញុំយល់ឃើញថា ការសម្រេចចិត្តរបស់ក្រសួងអប់រំជាតិ ថាឲ្យបង្ហាត់ភូមិវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យាជាភាសាជាតិនេះជាការប្រសើរបំផុត ហើយខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធិពរឲ្យការកែប្រែនេះ មានអាយុជីវិតវហូតទៅ បានជាទឹកកក្តៅដល់សិស្សានុសិស្ស ។ តែយើងមិនត្រូវ ភ្លេចថានៅមានទម្រង់ស្តុកទៀតទៀតការបង្រៀនជាខ្មែរនេះ ដោយនៅខ្លះពាក្យបច្ចេក ទេសន៍សាស្ត្រាចារ្យខ្មែរផ្នែកវិជ្ជាទាំង២នេះនៅឡើយ ។ ខ្ញុំជឿជាក់ថា នេះជាបន្ទា តូចទេ ដែលយើងអាចគិតគូរដកចេញរួច ដោយប្រទេសយើងឯករាជ្យមកដប់ឆ្នាំហើយ ហើយដោយរាជរដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតនូវមែកធានគ្រប់សព្វអស់ហើយ ។

គមកទៀត នៅមានបញ្ហាកម្មវិធី ។ សម្តេចឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីសបញ្ជាក់ថា យើងពុំចង់ ឲ្យបញ្ហាវិទ្យាស្ថានយើងទៅជាអ្នកឯកទេសនៃប្រវត្តិ NAPOLEON ទេ តែយើងក៏ពុំពេញចិត្ត នឹងឲ្យគេធ្លាក់ទៅដូចជាអ្នកប្រាជ្ញផ្សេងៗនៅក្រុងបូមបៃដែរ ។

សំខាន់ ខ្ញុំយល់ថាសិស្សយើងជាពិសេសសិស្សនៅមធ្យមកម្ម ត្រូវចេះប្រវត្តិ- វិទ្យា និង ភូមិវិទ្យាប្រទេសជាតិយើងឲ្យបានល្អិតល្អន់ ដោយមានការអនុវត្តន៍សិក្សា តាមភូមិវិទ្យាទូទៅ ។ នេះមិនមែនមានន័យថា យើងបន្ថែមនូវចំនួនម៉ោងសិក្សាឲ្យ រលីសព័ត៌ឡូវនេះទេ យើងនៅមានការបន្ថយខ្លះទៀតផង ដោយយើងសង្កត់តែលើ

ប្រវត្តិវិទ្យា ក្នុងវិទ្យានៃកម្ពុជា ដូចនិយាយមកខាងលើស្រាប់ ។

ការសិក្សាក្នុងវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យានៃប្រទេសយើងឲ្យបានហ្មត់ចត់នេះមានប្រយោជន៍ ដល់យុវជនយើង ពលរដ្ឋយើង ។ ដូចមានយុជនខ្លះដែលធ្វើដំណើរទៅបរទេស ឬដែលមានការទាក់ទងជាមិត្តភាពជាមួយយុវជនជាតិដទៃ គេតែងតែសាកសួរជាដំបូង ឲ្យចង្អុលនូវប្រវត្តិវិទ្យា និងក្នុងវិទ្យានៃប្រទេសខ្មែរនេះឯង ។ តែការសិក្សាតែអំពី ប្រទេសយើងមួយប៉ុណ្ណោះ មិនបានសព្វគ្រប់ទេ ។ បន្ទាប់មកយើងត្រូវសិក្សានូវប្រវត្តិ វិទ្យា និងក្នុងវិទ្យានៃប្រទេសទាំងឡាយនៅលើផ្ទៃភាស្ត្រទៀត ព្រោះយើងមានការ ទាក់ទងយ៉ាងជិតហើយមុនគេបង្អស់ជាមួយនឹងប្រទេសទាំងនេះ ។

ក្រៅពីនេះយើងនឹងរៀនពីទ្វីបដទៃដែរ ប៉ុន្តែរៀនគ្រាន់តែដើម្បីនឹងស្គាល់នូវការ លូតលាស់គ្រប់វិស័យ និងកោតទ្រព្យធម្មជាតិរបស់គេតែប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណែកឯកម្មវិធីសិក្សា កាលណាមានការបន្ថយនូវពេលវេលាហើយ ទំហំនៃកម្ម- វិធីនេះ ក៏តែងតែជួបប្រទះនូវការបន្ថយដែរ ដើម្បីឲ្យពេលវេលានឹងកម្មវិធីមានដំណើរ ទៅដំណាលគ្នាជាដរាប ។

សព្វថ្ងៃយើងតែងជួបសិស្សទាំងឡាយនៅថ្នាក់ទី៣ទំនើបដែលរៀបនឹងប្រឡងយក សញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សា ពោលថាកម្មវិធីខាងប្រវត្តិវិទ្យា ក្នុងវិទ្យានៃវិទ្យាល័យសព្វគ្រប់ ខ្លួន ពុំអាចមានពេលទេន្ទេញ ឬមើលឲ្យសព្វគ្រប់នោះទេ ។ តើបុព្វហេតុនៃការត្អូញត្អែក នេះមានប្រភពចេញពីណាមក ? ខ្ញុំអាចឆ្លើយថា ទី១គឺចោទឡើងដោយបញ្ហាភាសា ហើយទី២ប្រហែលជាមកពីកម្មវិធីវិទ្យាល័យស ដូចសិស្សទាំងនោះពោលហើយមើលទៅ ។

បើវែងចំពោះសិស្សយ៉ាងដូច្នោះហើយ តើផលវិបាកនឹងចេញទៅជាយ៉ាងណា ?

យើងតែងឃើញសិស្សទាំងនោះ រៀនចោះយកតែចំណុចខ្លះ ដែលខ្លួនស្មានថា ល្មមជាកជាប្រធានប្រឡងបាន ដោយសំអាងទៅលើព្រឹត្តិការណ៍បច្ចុប្បន្នរបស់ប្រទេស ឬបន្តជាតិ ។ ដល់ពេលប្រឡង បើប្រធានជាក់ត្រូវចម្លើយរៀនដែលបានរៀន ក៏អាច

សរសេរបាន តែបើជាអកុសលខុសទៅវិញ គឺត្រូវនៅស្ងៀម ឬចេញទៅផ្ទះ ឬមានការ  
ផ្សេងៗទៀតជាអំពើខុសច្បាប់ខ្លះផងក៏សំងំមាន ។

ការកែប្រែទាំងនេះ មិនមែនបង្កើតជាផលវិបាក នាំឲ្យការចេះដឹងទូទៅរបស់សិស្ស  
យើងអន់ថយនោះឡើយ តែបែរជាបានចំរើនយ៉ាងច្រើនទៅវិញ ដោយសិស្សយើងចេះ  
ភូមិវិទ្យាប្រវត្តិវិទ្យាប្រទេសយើង ស្តាប់ហើយ ហើយអាចយកទៅសិក្សាប្រៀបធៀបនឹង  
ប្រទេសទាំងឡាយនៅអាស៊ី ហើយជាពិសេសអាស៊ីភាគអគ្នេយ៍ ដែលមានលំនាំរូប  
សាស្ត្រប្រជាជន ឬសេដ្ឋកិច្ច ដូចគ្នាជាច្រើនអន្លើ ទើបបន្ទាប់មកយើងយកទៅសិក្សា  
ប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រទេសនៃទ្វីបឆ្នៃ ។

មកដល់កន្លែងនេះ មិត្តអ្នកអានទាំងអាយ អាចនឹងពោលថា អ្នកសរសេរនេះ  
ដែលទៅថ្ងៃមុខក្រពះត្រូវរស់ដោយការបង្កាត់មុខវិជ្ជា ភូមិវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យា ម្តេចក៏មាន  
យោបល់ថា មុខវិជ្ជានេះគ្មានប្រយោជន៍ទៅវិញ ។

ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ថាយើងរស់នៅសព្វថ្ងៃ ក្នុងសម័យមួយដែលការសិក្សា មិនត្រូវឲ្យ  
យើងចេះបន្តិចៗ បើវាដូចពាក្យនិទៀមថា “ចាប់នេះ, ចាប់នោះមិនឆ្ពោះត្រង់ណា” គ្មាន  
ការប្រាកដប្រជានោះទេ ។ យើងត្រូវចេះវិជ្ជា គណិតវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ ដែលជា  
មធ្យោបាយធ្វើឲ្យប្រទេសយើងដើរទៅកាន់ អរិយភាព វឌ្ឍនភាព លែងជាប្រទេសខ្លះ  
ការលូតលាស់ (sous-développé) ។ ពិតមែនហើយ ថាការសិក្សា ភូមិវិទ្យា ប្រវត្តិ-  
វិទ្យា ជាការចាំបាច់ តែខ្ញុំយល់ថាការចាំបាច់នេះ ត្រូវធ្វើឲ្យមានសភាពស្របទៅតាម  
អធ្យាស្រយ័សិស្ស ធ្វើឲ្យសិស្សចូលចិត្តដូចជាវិជ្ជាឯទៀតៗ ដែរ ។

នៅទីបញ្ចប់ ខ្ញុំសូមធ្វើសិណ្ឌូមពរថា តទៅឆ្នាំក្រោយៗទៀតក្នុងពេលឆាប់ បើអាច  
ធ្វើបាន សូមឲ្យមុខវិជ្ជាទាំងអស់បង្កាត់ជាភាសាជាតិដើម្បីឲ្យជាតិយើងបានចំរើនទៅតាម  
ការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចដែលជានរយោបាយដឹកនាំនៃសម្តេចឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី តែការ  
បង្កាត់ភាសាជាតិនេះមុនដំបូង ដូចប្រទះទូទៅសក្តានុពល ព្រោះការសំខាន់គឺការចេះ

ដឹងនូវចំណេះវិជ្ជា ពុំមែនការចេះភាសាបរទេសនោះទេ ព្រោះយើងជាជាតិខ្មែររស់នៅ  
ស្រុកខ្មែរ ។ ការចេះភាសាបរទេសជាការបន្ទាប់បន្សំ ។

សូមឲ្យអស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ ឬលោកអ្នក ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់ការសិក្សា  
ដែលមានគំនិតជ្រៅជ្រះជាងខ្ញុំ សូមជួយបំភ្លឺគំនិតខ្ញុំផង ដោយអត្ថបទខ្ញុំនេះមានអត្ថន័យ  
តិចតួចស្តីពីស្ថិតិណាស់ ។

ចំពោះមុខវិធានទៀតៗ ក្រៅពីកម្មវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យា ក៏សូមឲ្យមិត្តទាំងឡាយជួយ  
ជាវិភាគទាននូវអត្ថបទដើម្បីបញ្ជាក់ថាវិជ្ជានេះមានការពាក់ទងយ៉ាងណាៗ នឹងការកែ  
ទម្រង់ការសិក្សារបស់យើង ។

សូមអរគុណ

ឆ្នាំ មេន

ភូមិសាស្ត្រឆ្នាំទី ២

- សូមមិត្តជ្រុតជ្រាបថា:
- ★ ការកែទម្រង់សិក្សាធិការ ដែលសម្តេចឧត្តម ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យគ្រួស  
ត្រាយក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ជាកត្តាមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើឲ្យការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច-  
ហិរញ្ញវត្ថុមានល្បឿនលឿនទៅមុខ ។
  - ★ ដំណើរការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច - ហិរញ្ញវត្ថុនេះជាការធានារ៉ាប់រង នឹង  
ជាមូលដ្ឋានទ្រទ្រង់នូវឯករាជ្យនយោបាយរបស់យើង ។
  - ★ ដូច្នេះនេះសូមមិត្តឧបត្ថម្ភយ៉ាងសកម្មបំផុត ឲ្យព្រះរាជតំរូវការកែទម្រង់សិក្សា  
ធិការនេះបានសំរេចជាគំនិតដ៏យល់ឃើញជាអតិបរមា តាមសមត្ថភាពរៀនៗខ្លួនរបស់មិត្ត ។

# VERS LA KHMERISATION DE L'ENSEIGNEMENT SECONDAIRE NATIONAL

Kong Lomphon

Dans le cadre de la refonte de l'enseignement, nouvellement tracée par Samdech Chef de l'Etat, deux facteurs principaux retiennent notre attention : introduction de la pratique et khmérisation.

La première étant mise en application depuis janvier 1964 dans tous les établissements scolaires du Royaume (1), la seconde, évoquée il y a presque un an lors de la réunion annuelle du 1er mai 1963 sous la présidence de M. le Secrétaire d'Etat à l'Education Nationale, reste encore dans la phase de l'enfancement du fait que c'est un problème qui se résoud à long terme.



Selon mon pauvre point de vue, nous pourrions y parvenir sans trop de peine en empruntant ce chemin :

Les professeurs sortis de l'INP, et tous les professeurs du Royaume, se groupaient en commissions dont les principales sont : commission d'Hist-Géo (2), commission de Sciences Physiques, commission de Sciences Naturelles, commission de Mathématiques.

Chacune de ces commissions est composée de professeurs ayant des spécialités correspondantes. Les membres de chaque commission travaillent à élaborer des manuels ou des ouvrages en khmer.

Les travaux ne semblent pas très durs si l'on raisonne mathématiquement. En effet, chaque commission sera aisément composée au moins de 50 membres ; si chacun d'eux se charge d'un cours et qu'il mettra une semaine pour le parachever (en fait cette durée paraît trop longue), nous voyons qu'un manuel de 50 cours sera achevé en une semaine. Comme il faut un manuel par classe, donc quatre pour les quatre classes du 1er cycle et par discipline, la durée minimum pour faire le tout est de **4x7 jours (1 semaine) = 28 jours**. Disons un mois ou deux. Durant cette période, chacune des commissions pourrait mettre au monde quatre manuels (pour les classes de 5ème, 4ème, 3ème).

Les membres de chaque commission travaillent en relation étroite entre eux, qu'ils soient à Phnom-Penh ou ailleurs dans les provinces.

Enfin si le cours de perfectionnement est restauré, cela permettra aux membres de diverses commissions de se réunir « en colloque » pour amender leurs œuvres.

Profitant de la rencontre annuelle pendant le prochain examen du DESPC nos amis professeurs peuvent prendre comme thème de leurs causeries amicales les divers sujets embrassant la refonte de l'enseignement en général et la khmérisation en particulier.

" Allons-y hardiment, à cœur vaillant rien d'impossible ".

(1) Les Lycées et Collèges.

(2) Ou bien en deux commissions distinctes d'Histoire et de Géographie.

le système d'enseignement en R.D.A.

**L'ÉCOLE SECONDAIRE  
D'ENSEIGNEMENT GÉNÉRAL  
POLYTECHNIQUE DE DIX CLASSES**

★  
L'école secondaire d'enseignement général polytechnique de dix classes (appelée en abrégé l'école secondaire) deviendra d'ici 1963 l'école obligatoire pour tous les enfants.

Le cours élémentaire de l'école secondaire comprend les quatre premières classes de l'école. Comme à tous les degrés du système scolaire, l'enseignement du cours élémentaire est mixte. On s'efforce d'obtenir que dans le cadre du cours élémentaire chaque classe soit suivie pendant les quatre années consécutives par un même maître. L'enseignement du cours élémentaire fait suite à l'éducation au jardin d'enfant et dans le sein de la famille. De la 1<sup>ère</sup> à la 4<sup>e</sup>, les écoliers acquièrent les connaissances fondamentales, les aptitudes et le comportement qui les rendront à même d'acquérir des connaissances plus étendues et de les appliquer pratiquement. A cet égard, l'apprentissage et le perfectionnement dans le domaine de la lecture, de l'écriture et du calcul constituent une tâche essentielle, les fondements de toutes études ultérieures. Aussi, pendant le cours préparatoire la plus grande partie du temps disponible est-elle employée à des exercices correspondant.

Dès le début, l'enseignement du cours élémentaire donne d'une manière concrète s'appuyant sur des exemples courants de connaissances scientifiques exactes de la nature et de la société. L'ensemble de l'enseignement donné dans le cadre du cours élémentaire est caractérisé par son aspect lié aux réalités locales. Grâce à un enseignement en rapport avec la vie sur des sujets prévus au programme (la vie des enfants au sein de leur famille, l'école et l'organisation des Pionniers, leurs rapports avec la nature et la société, les phénomènes et les transformations de la nature, le travail dans la production socialiste, l'édification du socialisme) et grâce à des activités socialement utiles (ramassage de ferraille et d'autres vieux matériaux, entretien de jardins et de pelouses, etc.), les écoliers prennent part directement aux transformations sociales dans la phase du parachèvement de l'édification du socialisme.

L'emploi du temps suivant est en vigueur pour le cours élémentaire

<b>CLASSE</b>	<b>1<sup>e</sup></b>	<b>2<sup>e</sup></b>	<b>3<sup>e</sup></b>	<b>4<sup>e</sup></b>	
Allemand	9	12	14	16	heures
Calcul	5	6	6	6	heures
Travaux manuels	1	1	1	2	heures
Travaux d'aiguille	—	—	1	1	heures
Dessin	1	1	1	1	heures
Musique	1	1	1	1	heures
Gymnastique	2	2	3	3	heures
<b>Total hebdomadaire</b>	<b>19</b>	<b>23</b>	<b>27</b>	<b>30</b>	<b>heures</b>

La 5<sup>e</sup> classe marque le début du cours supérieur ; celui-ci comprend les classes de la 5<sup>e</sup> à la 10<sup>e</sup>. L'enseignement différencié des matières commence à partir de la 5<sup>e</sup>. Il est donné par des enseignants spécialisés. Aux matières étudiées précédemment viennent s'ajouter en 5<sup>e</sup> l'histoire, la géographie, le russe et la biologie.

Dans le courant des 4 années suivantes l'emploi du temps se charge en outre de la chimie, de la physique, de l'instruction civique, de l'initiation à la production socialiste dans l'industrie et l'agriculture et, le cas échéant, d'une seconde langue étrangère (anglais ou français). La 7<sup>e</sup> année scolaire est particulièrement importante, car c'est là que débute la journée d'enseignement dans la production qui est donnée dans des entreprises industrielles ou des exploitations agricoles ou encore dans les ateliers d'apprentissage des entreprises.

L'enseignement du cours supérieur est donné selon cet emploi du temps

<b>CLASSE</b>	<b>5<sup>e</sup></b>	<b>6<sup>e</sup></b>	<b>7<sup>e</sup></b>	<b>8<sup>e</sup></b>	<b>9<sup>e</sup></b>	<b>10<sup>e</sup></b>	
Allemand	7	6	5	5	5	4	heures
Histoire	1	2	2	2	2	2	heures
Instruction civique	—	—	—	—	1	2	heures
Géographie	2	2	2	2	2	1	heures
Russe	6	5	4	3	3	3	heures
Mathématiques	6	6	6	5	5	5	heures
Physique	—	3	2	3	3	4	heures
Astronomie	—	—	—	—	—	1	heures
Chimie	—	—	2	3	3	4	heures
Biologie	3	2	2	2	2	2	heures
Travaux manuels	2	2	—	—	—	—	heures
Journée d'enseignement et initiation à la prod. socialiste	—	—	3	4	4	4	heures
Dessin industriel	—	—	1	1	1	1	heures
Dessin	1	1	1	1	1	—	heures
Musique	1	1	1	1	1	1	heures
Gymnastique	3	3	2	2	2	2	heures
<b>Nombre d'heures par semaine</b>	<b>32</b>	<b>33</b>	<b>33</b>	<b>34</b>	<b>35</b>	<b>36</b>	<b>heures</b>
Matières facultatives : 2 <sup>e</sup> langue étrang.	—	—	4	3	3	2	heures
Travaux d'aiguille	1	1	—	—	—	—	heures

L'enseignement systématique des matières propres au cours supérieur dispense aux écoliers une culture générale fondamentale.

L'école secondaire constitue la pièce maîtresse du système scolaire. Elle est fréquentée par tous les enfants et constitue la base de toutes études ultérieures.

Afin de pouvoir largement répondre aux exigences multiples de la société, le système d'enseignement de la République Démocratique Allemande comporte un certain nombre de formes particulières d'écoles secondaires. Certaines de ces formes ont déjà fait leurs preuves ces dernières années. C'est notamment le cas des écoles de sport pour l'enfance et la jeunesse et des écoles comportant un enseignement intensif du russe.

Toutes ces formes spéciales ont pour tâche primordiale de dispenser une culture générale élevée. Elles se différencient des autres écoles uniquement par le fait qu'elles accordent une importance plus grande à une matière déterminée, créant ainsi des conditions optimales à la formation ultérieure de spécialistes.

Les premières écoles de sport pour l'enfance et la jeunesse furent inaugurées en 1952. Elles ont le caractère d'écoles d'enseignement général et ont les mêmes devoirs que toutes les autres écoles en ce qui concerne l'éducation de la jeune génération. Toutefois, elles doivent à part cela développer chez leurs élèves des aptitudes sportives qui en feront plus tard des athlètes de grande classe. Une grande partie des élèves de ces écoles choisissent par goût naturel des métiers sportifs ou apparentés au sport, bien que le métier futur ne constitue pas une condition à l'admission dans ces écoles. Le nombre des écoles de sport pour l'enfance et la jeunesse était au cours de l'année scolaire 1958-59 de 22 pour l'ensemble de la République Démocratique Allemande.

Afin de ne pas trop surcharger les élèves par suite d'une activité physique réclamant beaucoup d'efforts et de temps, l'enseignement et l'entraînement sportif sont judicieusement coordonnés. Des mesures spéciales font en sorte que tous les élèves satisfassent aux objectifs de l'école secondaire.

Dans les écoles secondaires donnant un enseignement intensif du russe elles fonctionnent depuis le 1er septembre 1952 — la première langue étrangère (russe) est enseignée dès la 3<sup>e</sup>. Afin de permettre aux élèves de s'adonner d'une manière intensive à l'étude de la langue russe et de créer les conditions de l'acquisition de capacités linguistiques productives six heures par semaine sont prévues pour l'enseignement des langues étrangères dans les 3<sup>e</sup> et 4<sup>e</sup> classes. Dans les classes allant de la 6<sup>e</sup> à la 10<sup>e</sup> et à la 12<sup>e</sup> des écoles secondaires prolongées, l'enseignement du russe comporte également deux heures par semaines de plus que dans les autres écoles. Conformément aux objectifs plus étendus de ces écoles elles ont été dotées d'un manuel spécial pour les classes allant de la 3<sup>e</sup> à la 8<sup>e</sup> qui porte le nom de «Manuel de langue russe» («Arbeitsmittel für den russischen Sprachunterricht»). Cet ensemble de fascicules particuliers à chacune des classes citées ci-dessus comporte un vocabulaire d'environ 2.000 mots ainsi que les règles de la grammaire normative. Ainsi se trouvent créées les conditions optimales permettant de travailler à partir de la 9<sup>e</sup> classe sur des textes russes originaux.

Bien que l'on ne puisse les compter à proprement parler parmi les formes spéciales d'écoles secondaires, il existe en République Démocratique Allemande deux institutions traditionnelles dans le domaine de la musique — le Kreuzchor de Dresde et le Thomaner chor de Leipzig — qui possèdent l'une et l'autre leurs aménagements scolaires.

Les élèves de ces deux chorales reçoivent un enseignement basé sur l'emploi du temps en vigueur dans toutes les écoles. Outre l'enseignement scolaire normal, les jeunes choristes sont formés dans le domaine de l'éducation vocale et instrumentale, les plus âgés suivent également des cours d'harmonie et de direction musicale.

Le choix des élèves a lieu essentiellement d'après la quantité de leur voix, de leur ouïe, et de leur faculté à chanter d'après une partition, sur la base de connaissances théoriques et de très bonnes notes dans toutes les disciplines. La sélection est sévère en raison du grand nombre de candidats. En ce qui concerne le Thomanerchor, l'examen musical est précédé d'un examen d'allemand et le calcul. Ce n'est que si les résultats de ces deux examens préallables sont très bons que l'examen musical a lieu. Les élèves sont autorisés à se présenter à l'examen peu avant la fin de la 4<sup>e</sup> année scolaire et s'ils sont reçus restent membres de la chorale de la 5<sup>e</sup> à la 12<sup>e</sup> années.

Depuis 1958 on s'est livré à une série d'expériences dans le domaine de ce que l'on appelle la journée scolaire intégrale dans laquelle les écoliers ne reçoivent pas seulement les cours habituels de la matinée, mais restent sous surveillance pédagogique l'après midi également. Ces expériences ont donné de bons résultats. Etant donné que cette éducation donnée pendant toute la journée crée des conditions particulièrement favorables à la réalisation des objectifs élevés dans le domaine de l'enseignement et de l'éducation, un nombre limité de classes dans chaque district est passé à partir de l'année scolaire 1960-61 au système de la journée scolaire intégrale. Pour l'avenir, il est prévu de passer pas à pas à ce système, tout au moins pour les enfants dont les parents en exprimeront le désir. Il conviendra à cet égard de remplir des conditions précises selon les possibilités locales ; l'équipement des locaux scolaires doit permettre leur utilisation comme salle de groupe, comme club, comme salle de travail pendant les heures creuses. Il faudra également disposer d'un nombre suffisant d'enseignants et d'éducateurs. Les aménagements hygiéniques (lavabos, etc.), devront répondre aux nouvelles nécessités.

Le système de la journée d'éducation et d'enseignement intégrale établira l'unité de l'enseignement avec les formes principales de l'activité extrascolaire des écoliers (cercles de travail, sport, autres activités au sein des Pionniers et de la FDJ). Il englobera à la fois l'enseignement, la pause de midi, les devoirs et des formes multiples d'organisation des loisirs.

Une des formes importantes de l'organisation de la journée d'éducation intégrale réside dans la garderie qui constitue une partie intégrante de l'école secon-

taire. Les garderies acceptent les élèves de la 1ère à la 10è. Il y avait en 1959 en République Démocratique Allemande près de 4.000 garderies rassemblant plus de 200.000 enfants. Au cours des prochaines années, le nombre des places disponibles dans les garderies sera porté à plus 470.000.

Dans de nombreuses écoles existent également des études de l'après-midi dans lesquelles les écoliers font leurs devoirs sous la surveillance et avec le concours d'enseignants et d'aides bénévoles, en particulier en ce qui concerne les enfants dont les mères travaillent.

Les écoles à journées intégrales et les garderies, outre leur fonction pédagogique importante, apportent aux parents qui travaillent, en particulier aux mères un soutien appréciable dans le domaine de l'éducation de leurs enfants.



ទំនារ

និយោគយ

កែទម្រង់

សេដ្ឋកិច្ច - ហិរញ្ញវិធាន និង ការសិក្សា!

**CAHIER BIMENSUEL**  
(déjà parus)

- Cahier 1  
Les origines du fascisme  
(troisième édition, mise à jour)
- Cahier 3  
Problème de l'automatisme
- Cahier 4  
Physique  
Quelques problèmes philosophiques
- Cahier 7  
Linguistique
- Cahier 9/10  
La deuxième guerre mondiale
- Cahier 13  
Essais sur la musique
- Cahier 14/15  
Le cosmos
- Cahier 16  
Explosions nucléaires  
et retombées radioactives.
- Cahier 17  
Etudes sociologiques
- Cahier 20/21  
L'homme et la ville
- Cahier 23/24  
1938-1941. Le monde prend feu
- Cahier 25/26  
La vie et l'évolution
- Cahier 28  
L'Education
- Cahier 29  
La Cybernétique
- Cahier 30/31  
Allemagne d'aujourd'hui
- Cahier 32  
Amérique latine
- Cahier 33/34  
La Philosophie soviétique
- Cahier 35/36  
Crise du capitalisme

**abonnement :**

6 Cahiers : 50 F  
Adressez le montant de l'abonnement à  
19, rue Saint-Georges, Paris-9e, C.C.P.,  
Paris 6956-23. Editions de la Nouvelle Critique.

# LA FORMATION PROFESSIONNELLE

en République

Démocratique

Allemande

La réforme scolaire de 1946 consacra l'intégration de la formation professionnelle au système démocratique d'enseignement. La formation professionnelle obligatoire devint pour la première fois en Allemagne une réalité concrète à raison de deux jours d'enseignement professionnel (12 heures de cours) par semaine pour tous les jeunes. La fréquentation de l'école professionnelle allait de pair avec la formation pratique des apprentis, la plupart du temps d'une durée de trois ans, dans les ateliers d'apprentissage des entreprises. Les écoles professionnelles donnaient une formation théorique en rapport avec le métier choisi et complétaient les connaissances générales acquises par les élèves à l'école primaire de huit ans de l'époque. La formation pratique avait lieu dans les ateliers d'apprentissage.

À partir de 1948, on commença à créer des écoles professionnelles dans les entreprises nationales. Celles-ci offraient en effet de meilleures conditions permettant de lier étroitement l'enseignement de l'école et de l'activité professionnelle pratique.

En 1956, les entreprises nationales réunirent leurs ateliers d'apprentissage, leur école professionnelle et, le cas échéant, le foyer des apprentis en une seule école professionnelle d'entreprise placée sous une direction unique.

Les écoles professionnelles d'entreprises de la République Démocratique Allemande sont des institutions de l'État chargées de la formation et de l'éducation des apprentis. Elles sont placées sous la responsabilité des chefs d'entreprises de l'industrie socialiste. Les apprentis sont formés et éduqués d'une façon harmonieuse afin qu'après avoir achevé leur apprentissage, ils puissent exercer leur métier dans toutes les entreprises correspondantes. Grâce à la direction unifiée des écoles professionnelles d'entreprises, la liaison entre les cours de formation professionnelle pratique et la production de l'entreprise — par exemple sous la forme de commandes passées par la production de l'entreprise aux ateliers d'apprentissage en tenant compte d'un point de vue pédagogique — ainsi qu'avec l'enseignement théorique se trouve assurée. Dans des ateliers d'apprentissage équipés de façon moderne et dans les départements des usines, les apprentis reçoivent une formation professionnelle de base sous la direction de moniteurs qualifiés aussi bien du point de vue du métier que du point de vue pédagogique. On compte en moyenne de huit à quinze apprentis par moniteur. Par la suite, ils apprennent à se servir de

machines modernes qu'en tant que jeunes ouvriers qualifiés dans les départements de la production ou sur les champs des coopératives agricoles ils devront posséder à fond. Pendant les cours théoriques de l'école professionnelle, les futurs ouvriers qualifiés acquièrent les bases théoriques qui leur permettront de maîtriser la technique de production propre à leur métier. Parallèlement, ils approfondissent et élargissent leurs connaissances, aptitudes et capacités dans le domaine de la culture générale. En règle générale, on dispose en moyenne de quatre jours (28 heures) par semaine pour la formation pratique d'un futur ouvrier qualifié et de deux jours (14 heures) pour sa formation théorique. L'enseignement théorique se divise en matières d'enseignement général et en cours théoriques en rapport avec le métier choisi.

Les jeunes qui, en raison des distances, ne peuvent habiter chez leurs parents pendant la durée de leurs apprentissages trouvent dans les foyers des apprentis un logement agréable sur le lieu même de leur travail. Ainsi, tous les jeunes ont la possibilité de recevoir la formation professionnelle qui correspond à leurs désirs.

La formation technique, sportive et culturelle des apprentis est considérablement favorisée selon leurs intérêts particuliers par la participation facultative à des clubs et des cercles (comme par exemple les clubs de jeunes techniciens, les cercles d'art dramatique, les chorales, les cercles de photographes amateurs, etc)

La direction de l'école professionnelle d'entreprise est confiée à un directeur qui est assisté dans sa tâche par les moniteurs, les professeurs d'enseignement professionnel et les éducateurs du foyer des apprentis. Le directeur de l'école professionnelle est responsable devant le chef d'entreprise. L'orientation et le contrôle des écoles professionnelles d'entreprises sont du ressort des Unions des Entreprises Nationales et du ministère de l'Éducation nationale.

En dehors des écoles professionnelles d'entreprises qui constituent le type fondamental de l'école professionnelle, il existe également un réseau très ramifié d'institutions communales dans lesquelles un enseignement théorique est donné aux apprentis de branches artisanales, des entreprises industrielles et commerciales privées, des usines nationales et des exploitations agricoles socialistes qui, par suite du nombre restreint de leurs apprentis ne possèdent pas d'écoles professionnelles en propre. Ces écoles professionnelles se divisent en écoles professionnelles proprement dites, en écoles de commerce, en écoles d'agriculture et en écoles professionnelles générales.

En République Démocratique Allemande, la formation professionnelle est planifiée en fonction des nécessités de l'économie. Dans le cadre général, le choix du métier est absolument libre. Tout comme le chômage en général, le chômage parmi la jeunesse est un phénomène inconnu dans notre République.

La mécanisation et l'automatisation de la production industrielle et agricole, de même que les exigences générales de la société dans la phase de parachèvement de l'édification du socialisme, supposent une nouvelle amélioration de la formation professionnelle et de l'instruction générale. Aussi, le 30 Juin 1960, le conseil des ministres de la R.D.A. a-t-il publié une ordonnance reprise sous le nom de «Principes de la poursuite du développement du système de la formation professionnelle en R.D.A.».

La formation d'ouvriers qualifiés possédant des connaissances techniques et une culture générale élevées vient désormais se greffer sur l'école secondaire de dix classes et s'achève, après un apprentissage d'une durée de deux ou trois ans, par l'examen du certificat d'aptitude professionnelle qui donne droit à la fréquentation d'une école de spécialistes, ou encore, après une formation professionnelle de trois ans dans des classes spéciales, par le certificat d'aptitude professionnelle et le baccalauréat.

La formation professionnelle socialiste a lieu d'une manière fondamentale en liaison avec un travail productif et correspondant au niveau le plus récent de la science, de la technique et de la technologie.

Les besoins en main-d'oeuvre qualifiée polyvalente de l'économie socialiste exige une large formation professionnelle de base dans plusieurs métiers voisins. En général, cette formation a lieu dans les ateliers d'apprentissage ou alternativement dans les ateliers d'apprentissage et les départements de la production. La formation spéciale qui fait suite à la formation générale de base est donnée essentiellement dans les divers départements des usines, c'est-à-dire directement dans la production. Elle est conçue de telle façon que les apprentis sont rapidement à même d'organiser personnellement le déroulement et les méthodes de leur travail, de procéder aux préparatifs nécessaires et d'effectuer leur travail d'une manière indépendante. L'enseignement théorique doit développer chez les apprentis des connaissances, des aptitudes et des capacités qui leur permettent de prendre part d'une manière créatrice au développement ultérieur de la production et de la culture socialistes.

L'institut national de la Formation professionnelle (Deutsches Institut für Berufsausbildung) a été créé en 1956 afin de contribuer à la recherche scientifique dans le domaine de la formation professionnelle.

Les professeurs de l'enseignement professionnel sont formés dans les cadres de cours directs ou de cours par correspondance, ou encore par des études combinées (cours par correspondance et études directes). En outre, le personnel enseignant des écoles professionnelles a la possibilité de se perfectionner du point de vue méthodique grâce aux cercles d'études de l'enseignement professionnel qui existent dans tous les centres pédagogiques des chefs lieux de districts de la République Démocratique Allemande. Ces cercles mettent au point différents matériels didactiques, conseillent le personnel enseignant dans tous les domaines méthodiques de l'enseignement et de l'éducation et organisent des stages de perfectionnement.



### សូមចិត្តគំណាច

ដែលមិនទាន់បានផ្ញើវិភាគទានមក គណៈកម្មាធិការរាយក

រួសរាន់ឡើង !

## LES COOPERATIVES SCOLAIRES KHMÈRES PEPINIÈRES DES VRAIS COOPERATEURS DE DEMAIN

Notre socialisme bouddhiste dont les principes sont l'entraide, la compassion, la charité et la justice sociale doit trouver selon le vœu de Samdech Aou, une de ces expressions économiques d'Etat indépendant dans la coopération.

Vous savez ce que c'est ! Des hommes ayant les mêmes besoins s'associent pour unir leurs forces et leurs moyens et ainsi satisfaire leurs besoins aux plus justes prix. Mais, par principe, ils se refusent à eux-mêmes toute volonté de spéculation et tout esprit d'exploitation et d'injustice.

Notre peuple est pétri de cet esprit ; mais lui trouver une juste et efficace application dans le dur monde économique où nous vivons est une entreprise difficile.

La coopération est autre chose qu'un mot ou qu'un sentiment !

C'est un esprit, ce sont des attitudes et des reflexes nouveaux et aussi ce sont des techniques de gestion, d'économie, de comptabilité.

Tout cela s'apprend !

Où l'apprendre mieux qu'à l'école ?

Nos enfants sont aujourd'hui notre meilleur espoir pour réaliser demain une économie plus juste, plus active et d'un niveau plus élevé.

Encore faut-il que nous les y préparions.

Cet article s'adresse aux directeurs et aux maîtres de nos écoles des villes et des campagnes et aussi aux parents des élèves. Mais qu'il soit bien entendu que ce sont les élèves qui doivent être les coopérateurs, tandis qu'aux maîtres et aux parents revient le rôle d'initiateur, de guide et de formateur. Nous voudrions que les coopératives scolaires khmères soient non seulement de vraies coopératives, c'est-à-dire des associations destinées à satisfaire au mieux des besoins communs, mais aussi, ceci de particulier, qu'elles soient consciemment constituées et animées pour être des «**école de coopération**».

Dans nos prochains articles, nous donnerons des directives et des conseils précis et pratiques sur la façon d'aider à naître, de guider et de faire gérer les coopératives scolaires par les élèves eux-mêmes.

Aujourd'hui nous nous bornerons à des principes généraux et nous insistons sur les objectifs éducatifs et spirituels.

Les principes généraux sont les suivants :

1) Les élèves d'une même école doivent se grouper soit au niveau de

l'école toute entière, soit par classe (la classe sera alors une section de la coopérative de l'école) pour produire tous ensemble quelque chose et, l'ayant produit, s'en partager équitablement le fruit.

On peut donner au terme produire, le sens le plus large,

Ce peut être l'embellissement de l'école ou sa propriété, ce peut être une excursion, l'aménagement de terrain de jeu, la fabrication ou l'acquisition de matériel sportif,

On peut concevoir aussi la création de jardin potager ou de basse-cour, ou la mise en commun de ce qu'il faut pour alimenter une petite cantine distribuant à ses membres des collations ou des boissons saines. La liste pourrait être longue et les élèves pourraient bien se charger de l'allonger.

2) Les élèves doivent être guidés aussitôt que possible vers l'autogestion de leur coopérative. Que les meilleurs se fassent élire pour constituer son conseil.

Mais aussi que les mandats des membres du conseil soient remis assez souvent en jeu pour que nombreux soient ceux qui auront pu pendant leur scolarité exercer des responsabilités coopératives. Que les maîtres acceptent donc, à l'intérieur de la coopérative, de ne pas se servir de leur autorité et sachent se contenter d'être des guides, d'activer parfois, de tempérer lorsque cela sera pourra être nécessaire.



Les buts pratiques des coopératives scolaires peuvent ne pas être très importants et cela importe peu.

Ce qui importe, c'est que les élèves apprennent, à cet âge où l'on peut tout un certain nombre d'attitudes morales, sociales et civiques.

Ces attitudes sont l'entraide, l'union dans l'égalité devant les besoins à satisfaire, le sens de l'entreprise commune, le goût de responsabilités très tôt acquises, la probité et le désintéressement.

Les leçons de morale et de civisme enseignées par les maîtres du haut de leur pupitre ne seront-elles pas mieux comprises si elles trouvent aussitôt leur application dans la coopérative scolaire.

( lu dans AKP du 17 mars 1964 )

CAHIERS PEDAGOGIQUES (mensuel)

S.E.V.P.E.N. 13, rue du Four, Paris 6<sup>e</sup>

abonnement d'un an 19 F

L'ÉCOLE DES PARENTS (mensuel)

47, rue de Miromesnil, Paris 8<sup>e</sup>

# ORGANISATION DE L'ENSEIGNEMENT AGRICOLE KHMER

A l'issue de deux importantes réunions de travail qui ont eu lieu les 23 et 25 mars au Département de l'Agriculture, la nouvelle organisation de l'Enseignement agricole khmer a été adoptée. Assistaient à la première réunion placée sous la présidence de Sah, Chau Séng, Secrétaire d'Etat :

- a.— Sah. Meach Kona et ses collaborateurs de l'OROC;
- b.— Sah. Duong Sarin, du ministère de l'Education Nationale;
- c.— MM. Roux et Dessoly de la Mission Française d'Aide Economique et Technique;
- d.— les experts consultants français, MM. les professeurs Malassis et Froget et M Lignon, conseiller de la Coopération Technique du Ministère français des affaires étrangères;
- e.— les directeurs et chefs de service du ministère de l'Agriculture,

La seconde réunion ayant pour but de préciser les principes déjà fixés a rassemblé, sous la même présidence, les principaux techniciens khmers et français.



Après que Sah, Chau Séng eut exposé les préoccupations du Gouvernement Royal pour développer la formation des cadres et des techniciens de tous les niveaux nécessaires à l'économie agricole du pays M. le professeur Malassis, au nom de ses collègues, après un examen approfondi de la structure scolaire et universitaire khmère, a proposé un projet d'orientation et d'organisation de l'enseignement agricole du Royaume. Après un large échange de vues le dit projet a été adopté par la réunion. De cette organisation générale s'intégrera l'établissement d'enseignement supérieur agricole dont la création a été décidée par le gouvernement royal et qui sera réalisé avec le concours technique et financier du gouvernement français. Les caractéristiques de cet ensemble scolaire ont été définies comme suit :

## I.— Place de l'enseignement supérieur agricole dans l'organisation générale de l'enseignement agricole

Cette organisation est schématisée dans le diagramme 1 ci-après faisant ressortir la concordance entre les différents niveaux de l'enseignement général et ceux de l'enseignement agricole.

Ce diagramme appelle les observations suivantes :

- a) — Enseignement secondaire agricole du premier cycle.

En trois ans (correspondant aux classes 5<sup>e</sup>, 4<sup>e</sup>, et 3<sup>e</sup>) cet enseignement formera des agents techniques dont le diplôme correspondra à celui du brevet élémentaire du premier cycle de l'enseignement général.

Après un «tronc commun» de deux ans (1<sup>ère</sup> année et 2<sup>e</sup> année), la dernière année (3<sup>e</sup>) sera une année de spécialisation (agriculture, élevage, forêts, coopératives, etc...)

L'Administration recrutera à ce niveau les agents de culture, les vaccinateurs et moniteurs d'élevage, les gardes forestiers... dont elle aura besoin (agent de la catégorie «C»).

Une classe passerelle (sans spécialisation) pourra être créée pour l'accès du deuxième cycle aux meilleurs élèves.

b) — Enseignement secondaire agricole du deuxième cycle.

Cet enseignement sera ouvert, d'une part, aux brevetés agricoles du 1<sup>er</sup> cycle et d'autre part, aux brevetés d'études du 1<sup>er</sup> cycle de l'enseignement général.

Il s'effectuera en 3 ans avec un tronc commun de deux ans (classe de seconde et de première) et une année de spécialisation (classe terminale).

Cependant dès la classe de première, et cela afin de pousser la spécialisation (qui paraît à ce niveau plus nécessaire) des «options» pourront être créées.

Un diplôme de technicien agricole avec mention de la spécialisation: agriculture, élevage, sylviculture, coopération agricole..., équivalent au baccalauréat de l'enseignement général, sera délivré à l'issue de ce cycle.

L'administration recrutera à ce niveau les contrôleurs d'agriculture, ceux d'élevage, les contrôleurs des eaux et forêt, les contrôleurs de pisciculture, les conducteurs des travaux ruraux, les cadres moyens de l'OROC et des coopératives (agents de la catégorie «B»).

Si cela est jugé nécessaire, une classe passerelle (sans spécialisation) sera créée pour l'accès du cycle supérieur aux meilleurs élèves du cycle secondaire.



L'enseignement secondaire agricole des premier et deuxième cycles seront respectivement dispensés dans les collèges et lycées agricoles mais un collège et un lycée pourront toujours être groupés en un seul établissement.

Le groupe des experts consultants français a fait observer à ce sujet que 3 lycées agricoles et 6 collèges agricoles à 2 classes terminales paraissent suffisants dans une première phase pour couvrir les besoins du Pays en cadres subalternes et moyens agricoles.

c) — Enseignement supérieur agricole.

Il comprendra un cycle court avec trois années d'études après le baccalauréat. Il est un cycle long comprenant un nombre d'années d'études supplémentaires (deux ou trois) qui sera fonction de la spécialisation choisie et de l'Ecole où s'effectuera cette spécialisation.

L'établissement d'enseignement supérieur agricole créé au Cambodge qui prendra

le nom de l'Institut Royal des Sciences Agronomiques ne dispensera dans une première phase que l'enseignement du cycle court.

Compte tenu de la faible importance des effectifs à former (40 ingénieurs par an pour toutes les disciplines) et pour une meilleure utilisation du corps professoral, l'établissement à créer aura une triple vocation dans le domaine de l'Enseignement Supérieur de la Recherche et de la Vulgarisation agricoles.

L'enseignement sera organisé selon l'organigramme II ci-après,

Cet organigramme appelle les remarques suivantes :

1.— Niveau et mode de recrutement.

Les élèves proviendront :

— soit de l'enseignement général (élèves titulaires du baccalauréat 2<sup>e</sup> partie),

— soit de l'enseignement agricole (élèves brevetés techniciens agricoles),

— soit sur concours professionnel (promotion sociale).

Les élèves titulaires du certificat général de propédeutique SPCN ou MPC ou PCB rentreront directement en deuxième année (classe d'agronomie générale).

Cependant, pour assurer un recrutement satisfaisant pendant les premières années de fonctionnement de l'établissement, pourront être admis en classe préparatoire les titulaires du baccalauréat 1<sup>ère</sup> partie. Cette disposition devra être abandonnée le plus tôt possible, dès que l'enseignement général formera en nombre suffisant des bacheliers complets.

2.— Le cycle court comprendra 3 années d'études : propédeutique, agronomie générale, spécialisations. Afin d'assurer une meilleure spécialisation, des options pourront être créés en classe d'agronomie générale.

3.— On peut penser que d'ici quelques années, le nombre d'élèves admis à l'Institut et pourvus d'un certificat de propédeutique délivré par la Faculté des Sciences ira croissant.

Dans ce cas, la classe de propédeutique agricole pourra être supprimée et remplacée par une deuxième classe d'agronomie générale.

Le cycle d'enseignement comportera alors 3 années d'études après la propédeutique, soit avec cette classe quatre années au total après le baccalauréat (comme le cycle d'enseignement de la licence de l'Université).

4.— L'organigramme retenu indique les grandes disciplines scientifiques qui seront enseignées dans chacune des classes de propédeutique, d'agronomie générale et de spécialisation.

L'accent est mis sur la nécessité d'inclure dans le programme de propédeutique un grand nombre d'heures de travaux pratiques en laboratoire (au moins 50% du nombre d'heures totales).

5) — A l'issue du cours de spécialisation, le diplôme d'ingénieur (avec mention de la spécialisation : agriculture, sylviculture, élevage...) sera délivré aux élèves.

Les ingénieurs-adjoints des différents cadres techniques du ministère de l'Agriculture et de l'Office Royal de Coopération (niveau A-2) seront recrutés parmi les ingénieurs diplômés de l'Institut.

6) — L'organigramme N° II définit la structure et l'organisation de l'enseignement de l'Institut Royal des Sciences Agronomiques.

L'Institut de pédagogie et de vulgarisation prévu, qui relèvera du Département d'enseignement et de recherche de l'Economie, assurera, à tous les niveaux, la formation complémentaire des élèves et cadres qui se destineront à l'enseignement agricole, où à la vulgarisation, le recyclage des vulgarisateurs et des enseignants et, d'une manière générale, toutes les tâches intéressant la formation et la recherche pédagogique et la vulgarisation.

Chacun des cinq départements prévus qui constituent des unités pédagogiques : Sciences du Sol, Phytotechnie, Zootechnie, Hydrobiologie et Economie, sera dirigé par un professeur à plein temps titulaire d'une chaire, lequel assurera la coordination des différents enseignements qui seront dispensés au sein de son Département avec l'aide de professeurs temporaires ou à la vacation.

L'affectation de professeurs à plein temps est en effet la condition essentielle du bon fonctionnement de l'établissement.

Le Gouvernement Français s'attachera, dans la mesure de ses possibilités, à pourvoir les chaires n'ayant pas de titulaire khmer et à apporter une contribution à l'enseignement dans des conditions à déterminer.

Dans le cas d'un professeur titulaire français, un assistant cambodgien lui sera toujours adjoint.

Des bourses de Coopération Technique française seront, en outre, mises à la disposition du Gouvernement Royal dès cette année pour envoyer en France, en stage de formation ou de spécialisation des boursiers du Ministère de l'Agriculture qui seront appelés à assurer des responsabilités d'enseignements ou de recherche à l'I.R.S.A.

En attendant la mise en place d'un cycle supérieur long au sein de l'École dès que les moyens de cet Institut apparaîtront suffisants, les meilleurs élèves du cycle court seront envoyés à l'étranger, en France notamment, pour poursuivre leurs études.

A cet effet, des bourses de Coopération Technique française leur seront données pour se rendre dans les grandes écoles françaises (Ecoles Supérieures Agronomiques, Ecole du Génie Rural, Ecoles Nationales Vétérinaires...)

Des accords seront négociés avec les Autorités compétentes françaises pour faire admettre dans les établissements cités ci-dessus, les ingénieurs khmers diplômés du cycle court de l'I.R.S.A. de Phnom-Penh.

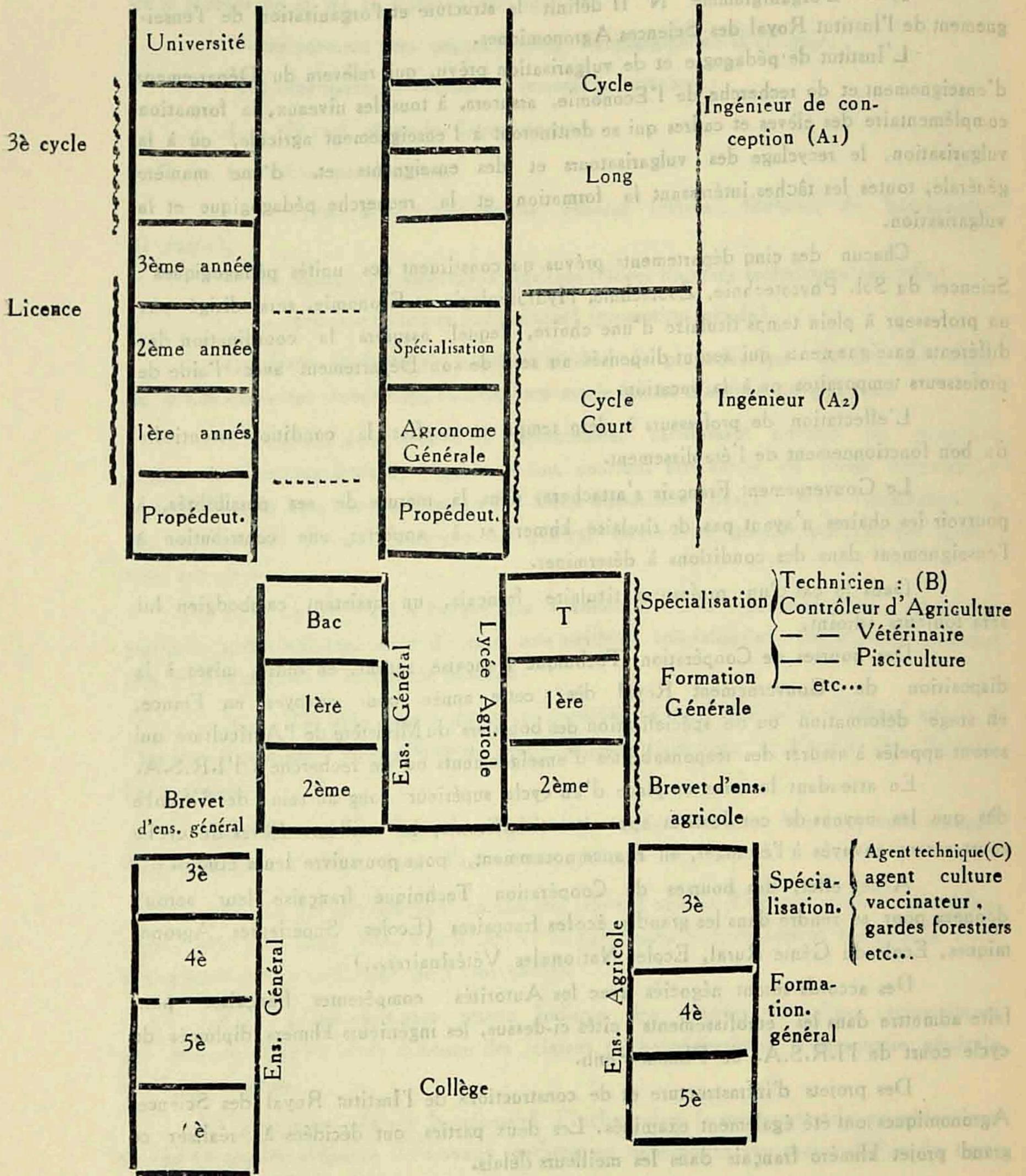
Des projets d'infrastructure et de constructions de l'Institut Royal des Sciences Agronomiques ont été également examinés. Les deux parties ont décidées à réaliser ce grand projet khméro français dans les meilleurs délais.

D'ores et déjà dès la rentrée scolaire prochaine aux moins deux collèges agricoles seront ouverts (Battambang et Preaek-Leap (Kandal). L'ouverture du 3ème collège (Kompong-Cham) dépendra des travaux de construction du bâtiment principal.

Voir Organigrammes pages suivantes.

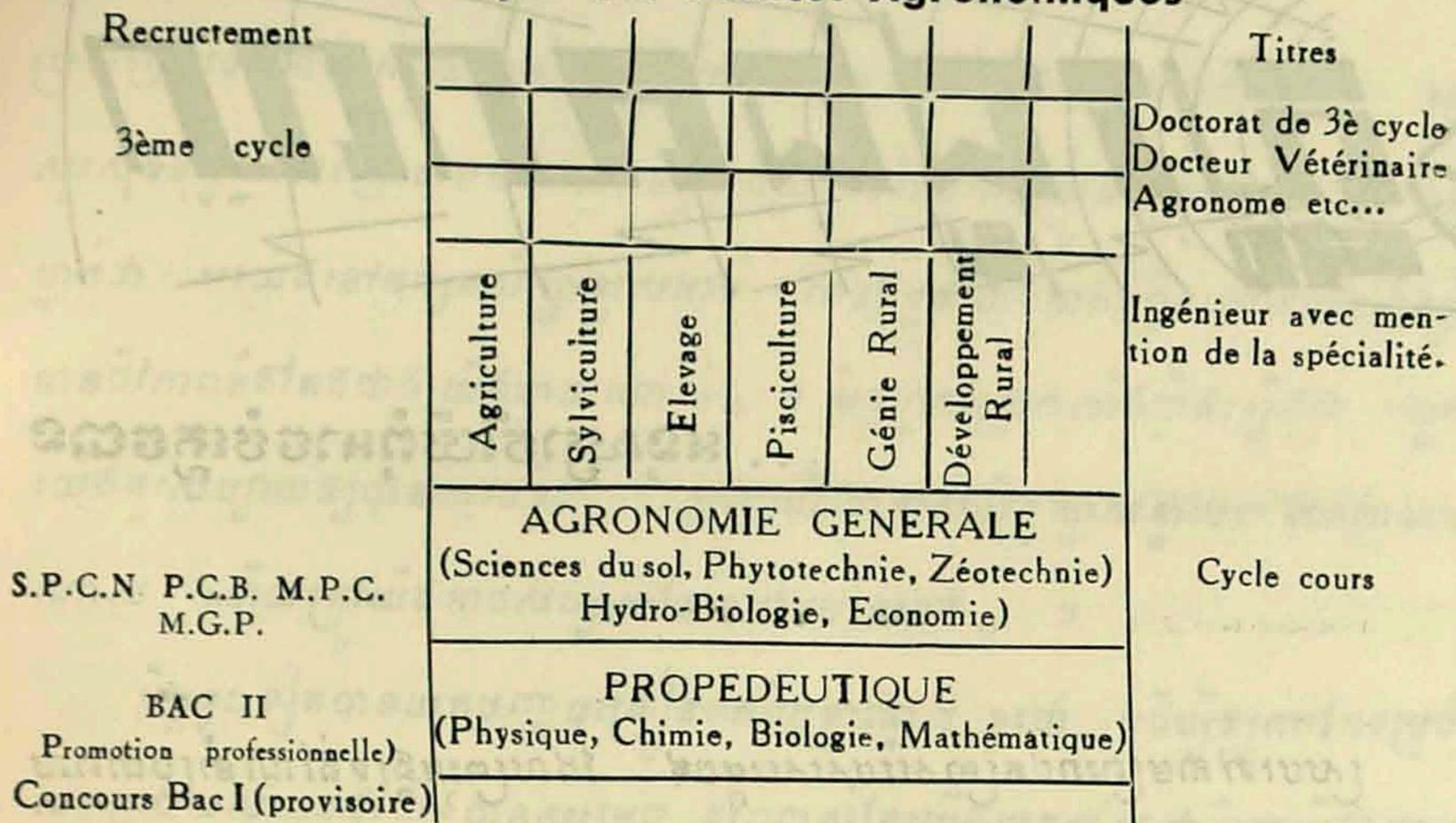
# ORGANIGRAMME : I

## Structure de l'Enseignement Général et Agricole



## ORGANIGRAMME : II

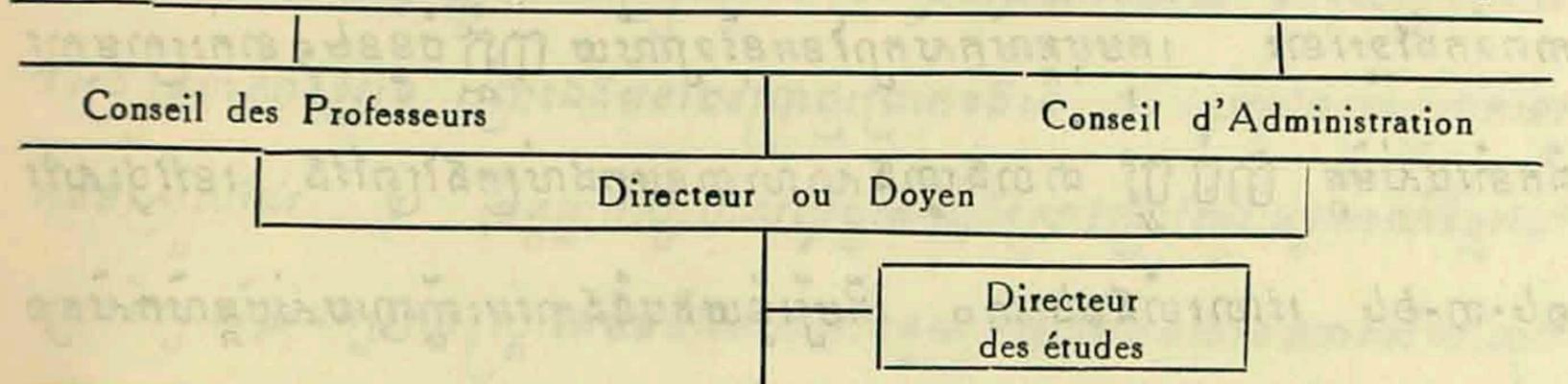
### Institut Royal des Sciences Agronomiques



## ORGANIGRAMME : III

### Structure de l'Enseignement

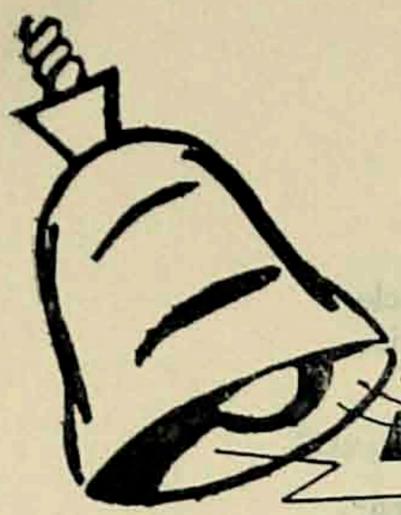
CONSEIL D'ORIENTATION DE L'ENSEIGNEMENT ET DE LA RECHERCHE AGRONOMIQUE



DEPARTEMENTS D'ENSEIGNEMENT ET DE RECHERCHES

↓	↓	↓	↓	↓
Sciences du sol	Phytotechnie	Zootechnie	Hydrobiologie	Economie
Géologie pédologie hydr. Agric. aménagement  etc...	Biologie végétale production pathologie technologie sylviculture  etc...	Biologie animale production pathologie hygiène technologie  etc...	Hydrobiologie Pisciculture Aménagement Technologie  etc...	Sciences humaines Sociologie Droit Coopératives Crédit Développement rural  etc...

Institut de pédagogie et de vulgarisation
---



# ប្រកាសសាធារណៈ

... អនុស្សាវរីយ៍ពុំអាចបំភ្លេចបាន

ស្របទៅតាមព្រះរាជកម្រាសរបស់សម្តេច ដែលព្រះអង្គទ្រង់ណែនាំប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ឱ្យជួយលើកតម្កើងកីឡាជាតិ នឹងព្រះរាជតំណាងឱ្យកូនចៅព្រះអង្គរូបមសាមគ្គី ជាចុងមួយប្រយោជន៍ទប់ទល់នឹងសត្រូវដែលបង្ខំរំលំដករាជភាព អព្យាក្រឹតភាព បូរណភាពទឹកដីខ្មែរនោះ ក្រុមបុគ្គលិកសិក្សានៃអនុវិទ្យាល័យ ប្រាក់ ចំនួន ២១ នាក់ក្រោមការដឹកនាំរបស់មគ្គ ហ៊ាប ប៊ូ ជាចាងហ្វាន សាលា បានមកដល់ក្រុងព្រៃវែង នៅថ្ងៃសៅរ៍ ១៤-៣-៦៤ វេលាម៉ោង ១៤-៣០ ដើម្បីធ្វើយតបនឹងការអញ្ជើញរបស់បុគ្គលិកសិក្សានៃវិទ្យាល័យ ព្រះអង្គឌួង ដែលមានមគ្គ កែ សុខុន ជានាយក ។

ដោយបានទទួល ការអនុគ្រោះពីសមាគមបុគ្គលិកសិក្សាប្រចាំខេត្តព្រៃវែង ក្រៅមកពីបាក់ទាំងអស់ បានត្រូវទទួលឱ្យស្នាក់នៅក្នុង អាគាររបស់សមាគមបុគ្គលិកសិក្សា ដែលតែងតែធ្លាប់ស្រឡាញ់រាប់អានសមាគមសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរដូចជា បងប្អូនបង្កើត តាំងពីដើមរៀនមក ។

នៅល្ងាចថ្ងៃដែលនេះ បន្ទាប់ពីបានប្រកួតប្រាល់ពាក់រូបមកបុគ្គលិកសិក្សាវិទ្យាល័យព្រះអង្គឌួងទាំងមូល បានរៀបចំពិធីដប់លើងមួយក្នុងបរិវេណវិទ្យាល័យព្រះអង្គឌួង ដើម្បីជាកិត្តិយសដល់បងប្អូនមកពីបាក់ ។ ភាពសុខសាលារវាងបងប្អូនបុគ្គលិកសិក្សាទាំងសងខាងក៏បានប្រកាសយ៉ាងជិតជិតជិត ក្នុងឧកាសនោះ ។ គេចាប់ផ្តើមយ៉ាងតឹង គេ

ប្រទានប្រទេសន៍តាមកង្កីយន្តស្នា គេរីករាយជាមួយគ្នាយ៉ាងស្មោះអស់ពីពោះ ។ គេ  
 សួរសុខទុក្ខគ្នាទៅវិញទៅមក ។ មិត្តខ្លះ ដំណាលពីជីវិតភាពគ្រូនៅស្រុកស្រែ ។ មិត្ត  
 ម្នាក់វា “យើងនៅមធ្យមសិក្សាគួរសមទេ តែបងប្អូនយើងភាគច្រើននៅឯបឋមសិក្សា  
 មានជីវិតភាពតឹងតែងជាងយើងឆ្ងាយណាស់,, ។ មិត្តម្នាក់ស្រែកយ៉ាងខ្លាំងឡើងថា “ពួក  
 យើងគួរសប្បាយឲ្យបានយូរថ្ងៃចង្អុល ព្រោះបរិយាកាសសិទ្ធិស្នាលគ្នាបែបនេះកម្រមាន  
 ណាស់ ហើយគ្រូយើងអាចសប្បាយតែតាមបែបនេះឯង,, ។

មិត្តខ្លះ ទៀតបានយកបញ្ហាបង្រៀនមកពិគ្រោះគ្នា ។ ខ្លះថា “ដើម្បីឲ្យការកែទម្រង់  
 សិក្សាបែបសម្រេចឡើយបានសម្រេច គួរណាស់តែយើងយកភាសាជាតិមកធ្វើជាយាន  
 សម្រាប់ឲ្យយុវជនយើងចាប់យកចំណេះវិជ្ជាវិញ ព្រោះជាភាសាជាតិយើង យើងយល់  
 បានភ្លាមៗ,, ។ ខ្លះត្អូញថាបង្រៀនភាសាខ្មែរដូចជាពុទ្ធសាសនា ។ ខ្លះថាខ្ញុំមិនចេះ  
 បង្រៀនភាសាខ្មែរទេ ព្រោះឯងមិនចេះប្រាជ្ញប្រាកដនឹងគេ ។ ខ្លះថាតែប្រាជ្ញពោកទៅ  
 ក៏មិនស្រួលដែរ ។ មិត្តម្នាក់សួរថាសព្វថ្ងៃគេកំពុងស្រាវជ្រាវពីវេយ្យាករណ៍ខ្មែរនៅ  
 មហាវិទ្យាល័យអក្សរសាស្ត្រ តែមិនដឹងជាបានលទ្ធផល បានចំរើនយ៉ាងណាទៅហើយ។

មិត្តចាស់ៗច្រើននិយាយពីស្រុកទេស ។ ខ្លះថា យីអាចក្រតត្តិអាមេរិកាំងប្រើឲ្យ  
 អាយឺវីមកធ្វើទុក្ខអព្យាក្រឹតភាពខ្មែរត្មានទំនេរដៃសោះតែម្តង ។

មួយសន្ទុះមកស្រាប់តែពួកសួរទេរដៃប្រាវ ។ គេស្ទាត់ទាំងអស់គ្នា ហើយចាំ  
 ស្តាប់សម្លេងរបស់នាយកវិទ្យាល័យ ។ ជាដំបូងលោកបានថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងស្មោះ  
 ដល់មិត្តម្នាក់ដែលបានធ្វើយតបនឹងសេចក្តីអញ្ជើញរបស់លោក នឹងសហការលោក ។  
 លោកនាយកបានដេញឲ្យឃើញថា លោកមានសេចក្តីរីករាយឥតទុបមារដោយបានជួបជុំជា  
 មួយក្រុមញាតិមកពីឆ្ងាយ ។ លោកបន្តថា ការប្រកួតនេះគ្រាន់តែជាមធ្យោបាយប៉ុណ្ណោះ  
 គឺពុំមែនជាគោលបំណងរបស់យើងទេ ។ ហេតុនេះ លទ្ធផលឈ្នះចាញ់ជាការបន្ទាប់  
 បន្សំទេ ។ ឯគោលដៅរបស់យើងគឺការជួបគ្នានេះគឺគ្មានអ្វីក្រៅពីរតចំណងមិត្តភាពយ៉ាង

រឹងប៉ឹងរវាងគ្រួសារបុគ្គលិកសិក្សាយើងទេ ។ លោកនាយកបានបំផុសឲ្យយើងត្រូវដឹងថា លោក  
 មានបំណងនឹងពង្រីកការជួបគ្នា បែបនេះឲ្យរឹតតែទូលំទូលាយទៀត រវាងអនុវិទ្យាល័យ  
 នានាក្នុងខេត្ត នឹងរវាងវិទ្យាល័យនឹងអនុវិទ្យាល័យខេត្តក្រៅ ។ ជាអវសានលោក  
 សូមឲ្យមិត្តទាំងអស់លើកកែវឡើងដើម្បីសាមគ្គីភាពយ៉ាងមិត្តម៉ារវាងគ្រួសារបុគ្គលិកសិក្សា  
 យើង ។

លុះចប់សូន្យដៃមក មិត្ត ហ៊ាប់ ហ្វី បានហ្វានអនុវិទ្យាល័យបាក់ បានឡើងថ្លែង  
 ការចាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួន ។ មិត្តបានថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់បដិសណ្ឋារ  
 កិច្ចយ៉ាងកក់ក្តៅដល់មិត្តនិងសហការីបានទទួល ។ មិត្តបានចាត់ការជួបជុំនេះ ទុកជា  
 មធ្យោបាយគំរូដើម្បីពង្រីកសាមគ្គីភាពរវាងគ្រួសារបុគ្គលិកយើង ។ មិត្តបានប្រកាសថា  
 ការជួបជុំនេះ ធ្វើឲ្យមិត្តបរការពិសោធន៍យ៉ាងច្រើនទាំងខាងការបង្រៀន ទាំងខាងការ  
 ដឹកនាំសាលា ទាំងខាងសមត្ថភាពកីឡា ។ នៅទីបំផុត មិត្តបានប្រសិទ្ធិពរ សូមឲ្យ  
 គ្រួសារបុគ្គលិកសិក្សាយើងចេះស្រឡាញ់រួមគ្នាជាជួនមួយ ដើម្បីបម្រើប្រទេសជាតិ ។  
 មិត្តបុគ្គលិកសិក្សាទាំងសងខាងបានរាំ បានច្រៀង បានកំប្លែង បានលេងភ្លេង បាន  
 សប្បាយរីករាយជាមួយគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធបំផុត រហូតដល់ម៉ោង២២ទើបបានលាគ្នាទៅ  
 សម្រាកដោយស្តាយ ព្រោះថាថ្ងៃស្អែកឡើងយើងត្រូវប្រកួតបាល់ទះ នឹងបាល់បោះ  
 ថែមទៀត ។



សូមមិត្តអាណិតបទនៃព្រះវរជ័យស្និសិទ្ធសម្តេចឪ ស្តីពីការកែទំរង់ការ  
 សិក្សា អាណិតហើយអាណិតទៀតឲ្យជ្រួតជ្រាបយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ដើម្បីនឹងរួមវិភាគ  
 ទាន ធ្វើឲ្យព្រះតិរិយនេះបានសំរេចជោគជ័យ ជាអតិបរមា !

..... ពីវិទ្យាសាស្ត្រយុទ្ធសាស្ត្រ

តាមសេចក្តីអញ្ជើញនៃបុគ្គលិកវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ វិទ្យាល័យព្រះសុរិយោវង្ស  
បានចាត់គណៈប្រតិភូក៏ឡើយមានសមាជិកៗ៦នាក់ ដើម្បីនឹងមកធ្វើការប្រកួតកីឡា  
ជាមិត្តភាពជាមួយនឹងបុគ្គលិកវិទ្យាល័យខាងលើ កាលពីថ្ងៃ ៧-៨ មីនា នេះ ។

នៅម៉ោង ១០ កន្លះ ភ្ញៀវជាមិត្តរបស់យើងដែលមកដល់កំពង់ចម្រុះ បានទទួល  
បដិសណ្ឋារកិច្ចយ៉ាងកក់ក្តៅពីម្ចាស់ផ្ទះដែលបានចាត់គ្នាទៅរង់ចាំនៅទីនោះ ហើយ

ដែលបាននាំភ្ញៀវទេស្តរណាធីតាមរថយន្តយ៉ាងលឿន មុននឹងនាំចូលមកក្នុងបរិវេណ  
វិទ្យាល័យ ។ ទៅក្នុងសាលបណ្ណាល័យ មិត្តយើងបានរៀបចំទទួលភោជនៈដល់

គណៈប្រតិភូ ។ បន្ទាប់ពីបានសន្ទនាគ្នាយ៉ាងស្មោះស្មាលក្នុងពេលសំរាកជាងកន្លះ  
ម៉ោងមក មិត្តស្វាយរៀងក៏បានត្រូវអញ្ជើញទៅសំណាក់នៅ “ Auberge ” ខែត្រ ។

នៅពេលរសៀល ការប្រកួតបាល់បោះក៏ចាប់ផ្តើមឡើងដោយកំពង់ចម្រុះ  
ស្វាយរៀង ២៣ ទល់ ១៧ ។ ការប្រកួតនេះ ដែលបានចាប់នៅម៉ោង ១៧,៥

បានឃើញលោកប្រមុខខែត្រជូនបាល់បោះមួយជារង្វាន់ដល់ក្រុមម្តាយ ។ បន្ទាប់ពីនេះមក  
ការប្រកួតខាង “ដុំដែក” ក៏ចាប់ផ្តើមឡើងនៅម៉ោង ១៧,២០ រហូតដល់ម៉ោង ២០

ទើបចប់ ។ ការប្រកួត “ដុំដែក” បានចប់ហើយ ប៉ុន្តែចប់នេះគឺត្រាន់តែចប់ដោយ  
បណ្តោះអាសន្នប៉ុណ្ណោះទេ ដើម្បីទុកទុកសម្រាប់ភ្ញៀវនឹងម្ចាស់ផ្ទះបានក្រេបនូវទុជារសនៃ

ភោជនាហារ ដែលអ្នកសាស្ត្រាចារ្យបានរៀបចំឡើងយ៉ាងឆ្ងាញ់ពីសាជាតិពេករកក្លែង  
មិនបាន នៅក្នុងបរិយាកាសយ៉ាងរីករាយស្មោះស្មាលជាទីបំផុត ។ លុះដល់ម៉ោង២២

ការប្រកួត “ដុំដែក” ក៏បន្តទៅទៀតរហូតដល់ម៉ោង ២២ កំពង់ចម្រុះចាញ់ស្វាយរៀងខាង

“double” ប៉ុន្តែឈ្នះវិញខាង “ trible ” ។

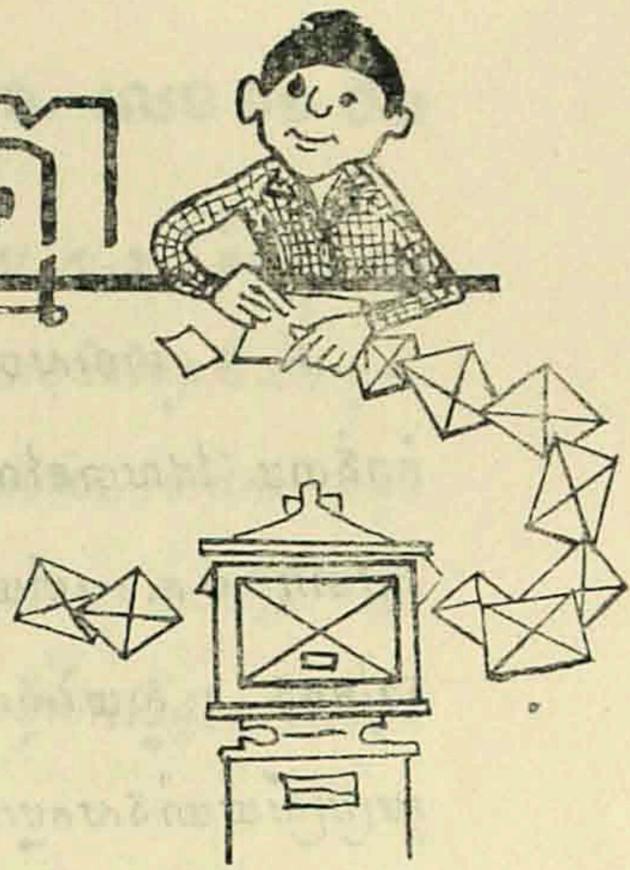
ត្រីកថា ៨ បានទុកឱ្យស្របក្នុងខាងបាល់នេះដែលផ្តល់ជ័យជំនះជូនមិត្តស្វាយ  
រៀង ៣ លើកទល់នឹង ១ ។ នៅវេលាម៉ោង ១០ ភ្ញៀវជាទីស្នេហារបស់យើងក៏បាន  
យូតតាមយើងទៅវិញ ដោយមានការរៀបចំជូនដំណើរនឹងសំដែងសេចក្តីនឹករលឹកដូច  
កាលមកដល់ ។

មិត្តយើងបានយូតចេញទៅហើយ ប៉ុន្តែការស្នាក់អាស្រ័យនៅថ្ងៃកន្លះរបស់  
មិត្តយើងបានធ្វើឲ្យចិត្តយើងទាំងសងខាងបិតនៅជាប់គ្នាជាដរាប ពិសេសជាងការស្នាក់  
នៅដែលពោរពេញទៅដោយមេត្រីភាព សាមគ្គីភាព និងភាគរភាព ។



- ដំ - បណ្ណាគារ ប៊ុត នាង លេខ ១៧៦ វិថីខេមរភូមិន្ទ ភ្នំពេញ
  - បណ្ណាគារ ហុង យូ លេខ ២ វិថីចន្ទរាជា, ភ្នំពេញ
  - ណី - បណ្ណាគារ ផង ដូណារី លេខ ២២២ វិថីខេមរភូមិន្ទ ភ្នំពេញ
  - បណ្ណាគារ ភ្នំពេញ លេខ ៥៧ វិថីប៉ាស្ទ័រ ភ្នំពេញ
  - ឈ - បណ្ណាគារ សុភមិត្រ លេខ ៣៦៧ C ផ្លូវកម្ពុជាក្រោម ភ្នំពេញ
  - នឹងមានសេចក្តីរីករាយនឹងចុះថ្ងៃ ១០% ដល់បណ្ណាមិត្រ
  - អរ - សាស្ត្រាចារ្យយើងដែលទៅទិញសៀវភៅសិក្សា នៅបណ្ណាគារ  
ទាំងនេះហើយដែលបានបង្ហាញប័ណ្ណសមាជិកសមាគមយើងផង។
  - នូ - ម្យ៉ាងទៀត បើមិត្តត្រូវការបញ្ជាទិញសៀវភៅអ្វី តិចឬច្រើននៅ  
- ប្រទេសបារាំង មិត្តក៏អាចនឹងទិញតាមរយៈបណ្ណាគារ ហុង យូ
- រុក្ខា: បានដែរ ។

# យើង ងើបរងផតា



★ មកដល់មិត្តហ៊ាង សិរីណា ចានហ្វានអនុវិ. ព្រាមជីកង

គ.ន. នៃ ស.ស.ខ. បានទទួលសំបុត្ររបស់មិត្តហើយ ហើយសូមសំដែងអំណរគុណដល់មិត្តនិងសហការី អំពីការចាប់អារម្មណ៍ដ៏មានសារៈសំខាន់ចំពោះទស្សនាវដ្តីយើង ដែលជាការលើកទឹកចិត្តមួយ យ៉ាងធំដល់យើង ។

★ ចំពោះមិត្ត លាវ គឹម សេង វិហារ. ព្រះមុនីវិជ្ជា

គ.ន. បានអានសំបុត្រមិត្តដោយរីករាយ ហើយសង្ឃឹមថាទស្សនាវដ្តីលេខ ១២ នឹងមានភាពជោគជ័យអត្តបទរបស់មិត្តជាមិនខាន ។

★ មិត្ត គីង លីផុន ចានហ្វានអនុវិ. កំពង់ឫស្សី

យើងបានទទួលអត្តបទរបស់មិត្តហើយ ហើយយើងបានចុះដោយរីករាយ ។ សូមមិត្តជួយសរសេរតទៅទៀតឲ្យបានទៀងទាត់ ។ អរគុណ ។

★ លោកគ្រូ នី សុខតាល សាលាកូម្មុយ័ន្ត ស្រុកឆ្លង ក្រចេះ

គ.ន. នៃ ស.ស.ខ អានសំបុត្ររបស់លោកដោយយកចិត្តទុកដាក់ហើយ សូមបំពេញចិត្តលោកដោយសោមនស្សនឹងមេត្រីភាព ។ សូមលោកជ្រាបថាទស្សនាវដ្តីយើងចេញកាលត្រីមាស ប៉ុន្តែចំពោះតម្លៃ យើងខ្ញុំមិនទាន់អាចដកចេញបានទេ ព្រោះក្នុងពេលដែលទស្សនាវដ្តីនេះចូលពេញ តម្លៃក្រដាសនឹងឈ្នួល បានឡើងជាច្រើន ។ យើងខ្ញុំនឹងដកចេញនៅពេលក្រោយ ។

★ មិត្ត មាស ឌីម នឹង យ៉ាង ជួន វិទ្យុ.ព្រះសីហនុ

គ.ន. មានសេចក្តីរករាយហើយពេញចិត្តជាពិសេស ចំពោះមិត្តជាតំណាងខ្មែរ កំពង់ចាម ដែលបានណែនាំមិត្តសមាជិក ឲ្យរួមប្រជុំសន្និបាត ស្របតាមសេចក្តីអំពាវនាវរបស់គ.ន ហើយបានសំរេចចេញជាមតិរួមចំពោះដំណើរនៃ ស.ស.ខ យើង ទៀតផង ។ តាមវិការរបស់មិត្តទាំងឡាយ បានបញ្ជាក់ឲ្យការយកចិត្តទុកដាក់ នឹងការ រួមប្រស្រ័យយ៉ាងសកម្មរបស់អស់មិត្ត នៅក្នុងជីវភាពនៃមហាគ្រួសាររបស់យើង ។

គ.ន សូមសរសើរដល់ស្នា ត្រូវស្ថាបនារបស់មិត្តយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ហើយសូម ចាត់យ៉ាងទុក្ខារិក ទុកការងាររបស់អស់មិត្តជា ការងារគំរូ សំរាប់មិត្តតំណាងដទៃទៀត ដែលយើងជឿថា មុខជា នឹងស្រឡាញ់យកគំនិតផ្តួចផ្តើមពីក្នុង ការងារនេះទៅប្រើដោយមានប្រយោជន៍ជាមិនខាន ។

ហេតុនេះហើយ បានជាទស្សនាវដ្តីយើង មានកិត្តិយសនឹងចុះអត្ថបទនេះទាំង ស្រុង ជាបទនៅនេះ ។ ចំពោះយើងវិញ សេចក្តីស្នើរបស់មិត្តគ្រងចំណុចណា ដែល យើងមានលទ្ធភាពនឹងបំពេញបាន យើងបានខិតខំបំពេញតាំងពីលេខនេះទៅហើយ ដូច មិត្តអាចសង្កេតស្រាវប្រាស់ ។

★ ចំពោះមិត្តនៅអនុវិទ្យាល័យ ឡដ្ឋី កំពង់ស្ពឺ

សេចក្តីស្នើរបស់មិត្តទាក់ទងអំពីប្រធានផ្សេងៗ សំរាប់ប្រឡងចូលប្តូរ ចេញពីវិទ្យា ស្ថានជាតិគរុកោសល្យ យើងបានចុះក្នុងលេខនេះខ្លះហើយ ។



ដោយគំនិតនៃព្រះរាជវិធានការ កែទម្រង់ការសិក្សា  
ជារីកាគទានមួយយ៉ាងធំ ចំពោះវប្បធម៌ជាតិ  
និងចំពោះការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច - ហិរញ្ញវត្ថុ ។

... មតិយើងចំពោះ ទស្សនាវដ្តី ស.ស.ខ. លេខ ១១-១២

ធ្វើយតបនឹងការអំពាវនាវរបស់គណៈកម្មាធិការនាយក ស.ស.ខ. តំណាង ស.ស.ខ នៅទីក្រុងកំពង់ចាម មានសមាជិកនៅវិទ្យាល័យព្រះសីហនុនឹងវិទ្យាល័យបច្ចេកទេស, ក្នុងការប្រជុំកាលពីថ្ងៃទី ២៧ កុម្ភៈ ១៩៦៤ ដែលមានសមាជិកសមាជិកា ចំនួន ២៣ នាក់ចូលរួមប្រជុំ ក្រោមការណែនាំរបស់មិត្ត ម្សៅ ឌីមី តំណាង ស.ស.ខ នៅកំពង់ចាម បានជួយមតិខ្លះចំពោះទស្សនាវដ្តី លេខ ១១-១២ នឹងធ្វើការស្នើដូចតទៅនេះ៖

១- មតិ

មិត្តយើង សូមថ្លែងឲ្យសេចក្តីសរសើរយ៉ាងស្មោះចំពោះគណៈកម្មការទស្សនាវដ្តីនិងគណៈកម្មាធិការនាយក ដែលបានខំបំរើប្រុងធ្វើឲ្យទស្សនាវដ្តីយើងមានជីវិតតមក ពោះបីមានការរាក់រអួលខ្លះក៏ដោយ នឹងបានធ្វើឲ្យទស្សនាវដ្តីនេះ មានរូបរាងកាន់តែល្អ និងខ្លឹមសារកាន់តែខ្ពស់ឡើង ។

អំពីរូបរាងនិង ការរចនាបញ្ញត្តិទស្សនាវដ្តីលេខ ១១-១២នេះ គ្រាន់បើជាងគេ ប្រៀបធៀបទៅនឹងទស្សនាវដ្តីលេខមុនៗ ពិសេសចាប់តាំងពីលេខ ៧ ៨ មកដែលមានការកែប្រែលំអដាល់ជាប់មក ។ ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាបានគ្រាន់ជាងនេះបន្តិច (យើងហោត ត្រឹមកម្រាស់ក្របទស្សនាវដ្តីលេខ ១០) នោះក៏រកតែប្រសើរទៅទៀត ។

ចំពោះ អត្ថប្រយោជន៍ វិញ មិត្តយើងបានពេញចិត្តជាពិសេសនឹងអត្ថបទ “ ទ្វីបអាហ្វ្រិក ១៩៦៣ ”, ។ ក្រៅពីនេះ មិត្តយើងក៏បានឲ្យតម្លៃដល់ជាប់លំដោយទៅលើអត្ថបទអំពី គរុ កាសល្យ មាន “ ការកែទម្រង់សិក្សាធិការជាតិ ”, “ លទ្ធភាពនៃកាស ជាតិ ”, “ មធ្យមសិក្សានិងនយោបាយកសិកម្មសម្រាប់សហជីវន ”, និងអត្ថបទ ស្តីអំពីគរុកាសល្យ ព្រមទាំងអំពីជីវប្រវត្តិនៃវិវឌ្ឍនក្នុង សាកលលោក ។

សារប្រទៅមិត្តយើងបានសង្កេតឃើញ ឲ្យការខំយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើទស្សនាវដ្តីយើង នៅក្នុងទស្សនាវដ្តីលេខ ១១-១២ នេះ ។

២- សេចក្តីស្នើ

កិច្ចនៃមិនមែនបានសេចក្តីថាទស្សនាវដ្តីយើងល្អឥតខ្ចោះនោះទេ ។ បើគិតដល់  
គំនិតរបស់យើងជាសាស្ត្រាចារ្យនោះ ជាសំខាន់ចំពោះខ្លឹមសារ ឃើញថាយើងនៅខ្វះ  
ខាតច្រើន នៅឡើយ ។

ចំពោះអត្ថបទស្តីអំពីកិណា ព្យនឹងចំរៀង មិត្ត យើងសូមធ្វើការសរសើរដល់មិត្ត ផ្សំប៊ុណ្ណ  
ដែលបានខ្វះខាតផ្តល់អត្ថបទបានច្រើនជាងគេ សម្រាប់ទស្សនាវដ្តីយើង ក្នុងលេខមុនៗ  
ក៏ដូចជាក្នុងលេខ ១១ - ១២ នេះ ។ មិត្តយើងសូមមិត្តបន្តការទប់តម្កល់នេះឲ្យកាន់តែខ្លាំង  
ទៅទៀត ជាពិសេសសូមឲ្យមិត្តឆ្លើយសារឲ្យបានខ្ពស់ជាងនេះទៀត (សំខាន់ ចំពោះចំ  
រៀង ដែលមិនស្មើគ្នានឹងគំនិតសាស្ត្រាចារ្យយើង ) ។

ក្រៅពីនេះ មិត្តយើងសូមស្នើឲ្យគណៈកម្មការទស្សនាវដ្តីចុះអត្ថបទឲ្យបានច្រើន  
ថែមទៀតស្តីអំពី ៖

- បទពិសោធន៍ក្នុងការបង្រៀនមុខវិជ្ជានីមួយៗ ,
- ការពិសោធន៍គ្រប់គ្រងសាលា ;
- អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរបុរាណល្អៗដែលពុំមានបោះពុម្ពជាសៀវភៅ ដូចជា "ច្បាប់កង  
កង្រ្ត" ជាដើម ។ ចំពោះ រឿងនេះ មិត្តយើងសូមស្នើឲ្យមិត្តសមាជិកគណៈកម្មការទស្សនា  
វដ្តីធ្វើការទាញយកជាមួយនឹងមន្ទីរស្រាវជ្រាវនៅវិទ្យាស្ថានជាតិគរុកោសល្យ , ពុទ្ធសាសន  
បណ្ឌិត្យសមាគមអភិវឌ្ឍន៍ខ្មែរ ដើម្បីជ្រើសរើសរកអត្ថបទមកចុះក្នុងទស្សនាវដ្តីយើង ។
- របៀបសិក្សា (le système d'enseignement) នៅក្នុងប្រទេសនានា ។
- អំពីជីវភាពរបស់សមាគម(សមាជិក)យើង ។

៣- ការផ្តល់អត្ថបទ

ការប្រជុំបានសំរេច ចែកការគ្នា រកបញ្ហានឹងសរសេរអត្ថបទ ផ្តល់ទស្សនា-  
វដ្តីយើងពីលេខ ១៣ រឿងទៅ ។ សូមបញ្ជាក់ថែមទៀតថា ការប្រជុំបានសំរេច

ធ្វើឡើងវិញ ឱ្យការប្រជុំពិភាក្សាប្រចាំខែ ដែលបានកាត់ខាងតាំងពីចាប់ផ្តើមឆ្នាំសិក្សា ១៩៦៣-៦៤ នេះមក នៅទីក្រុងកំពង់ចាម (វិទ្យាល័យព្រះសីហនុនិងវិទ្យាល័យបច្ចេកទេស) ឱ្យបានឡើងវិញទៅទៀត

តំណាង ស - ស - ១

ប្រចាំខែត្រីកំពង់ចាម

មាស - ឌី ម

កំពង់ចាម ៩ មីនា ១៩៦៤

លេខាធិការសម័យប្រជុំ

ហោ ង - ជូន

### ...សំបុត្រពីអង្គការសិស្សស្រី

ឧទ្ទិស កំពង់ស្ពឺ ថ្ងៃ ទី ៥ ខែ មីនា ១៩៦៤

សូមជំរាបមកប្រធានសមាគមសាស្ត្រា វិទ្យា ផ្នែកទស្សនាវដ្តី

ក្រោយដែលបានទទួលទស្សនាវដ្តីលេខ ១១-១២ ហើយនេះ យើងខ្ញុំមានសេចក្តី

រីករាយជាទីបំផុត ដោយបានសម្រេចឃើញថា ការចាត់ចែងអត្ថបទខ្លះ និងព័ត៌មានផ្សេងៗ

ដែលបានចុះផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីនេះសុទ្ធសឹងតែជាអត្ថបទមានខ្លឹមសារ មានការស្រាវ

ជ្រាវអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនិងទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រជាដើម ។ តែបើយើងនឹកទៅដល់ទស្សនាវដ្តី

មួយលេខដែលបោះពុម្ពហើយតាំងនៅទីនោះយើងខ្ញុំទាំងអស់យើងឃើញថាមានការផ្សាយ

មួយផ្នែកដែលមានសារៈសំខាន់ណាស់ដែរ ចំពោះមិត្តយើងភាគច្រើន ជាពិសេសមិត្ត

ដែលត្រូវការស្រាវជ្រាវចង់ដឹងពី បធានគ្រប់ផ្នែក ដែលបានចេញឡើងក្នុងការប្រឡង

ប្រជុំជំនួញវិទ្យាស្ថានជាតិយើង ក្នុងការប្រឡងកាលពីឆ្នាំ១៩៦១ នេះ ។

ដូច្នេះ យើងខ្ញុំទាំងអស់សន្សំមថាមិត្តគណៈកម្មាធិការនាយករបស់យើងនឹងមេត្តា

វិបលកយកប្រធានទាំងអស់គ្រប់ផ្នែកមកផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីយើងផង ហើយជាពិ

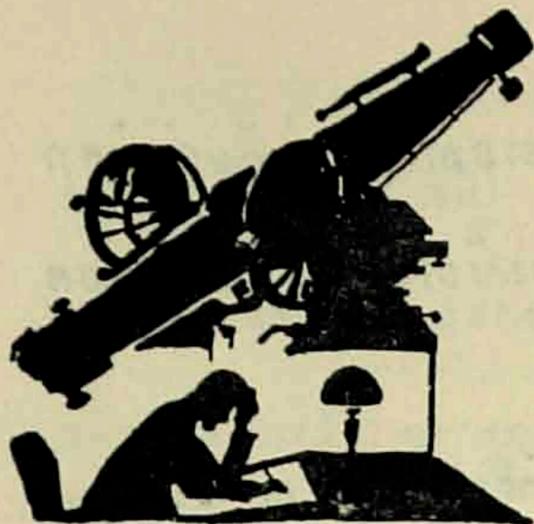
សេសទៅទៀត គឺក្នុងលេខក្រោយបន្ទាប់នេះឯង ដើម្បីបំពេញមតិមិត្តជាច្រើនដែលមាន

សេចក្តីត្រូវការដែរនេះ ។

សេចក្តីស្នើសុំក្រោយនេះ សូមមិត្តគណៈកម្មាធិការមេត្តា បើមិនយល់ព័ន្ធនោះ

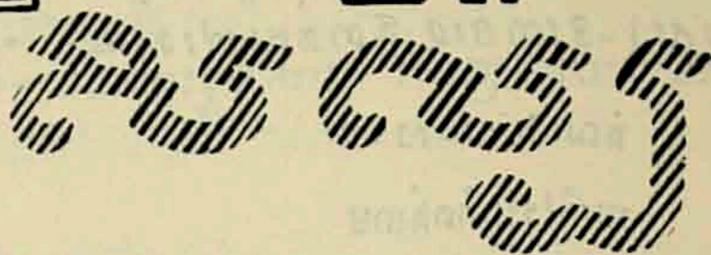
សុំចុះផ្សាយឱ្យយើងខ្ញុំដោយអនុគ្រោះ ។

សូមអរគុណជាមុន



# СЭПСАЛ

၆၃



## L'INSTITUT DU CANCER

Le nouvel Institut de cancérologie expérimentale et clinique de l'Académie des sciences médicales de l'U.R.S.S. se trouve à Moscou près de la route de Kachira, parmi des vergers de pommiers et de cerisiers.

Cette cité scientifique, composée d'une vingtaine de bâtiments modernes de style sobre et simple, occupe plus de 16 hectares. Le projet, établi par l'architecte Samoïlova, tient compte de toutes les particularités spécifiques du futur centre scientifique et médical.

La cité pourrait être divisée en trois parties : — secteur thérapeutique qui comprend la clinique, ses salles d'opération et le bloc radiologique; secteur expérimental qui se compose des laboratoires et du vivarium et — secteur auxiliaire comprenant une station d'oxygène et un accélérateur linéaire.

Les travaux de construction touchent à leur fin ; on monte l'équipement. Comment seront organisés les travaux au nouvel institut de cancer ? se demande-t-on en embrassant du regard cette importante cité scientifique et médicale.

Une journaliste y est allée dernièrement, elle a eu un entretien avec le directeur adjoint de l'institut Boris PETERSON, docteur ès sciences médicales. Nous publions ci-dessous les questions posées et les réponses.

### PLUS DE TRENTE LABORATOIRES

— Quels sont les problèmes qui tiendront en premier lieu attention des cancérologues ?

— Tous les travaux qui se feront à l'institut, seront orientés comme suit : étude de l'origine et du développement des tumeurs ; mise au point de méthodes perfectionnées de diagnostic et de thérapeutique des néoformations malignes.

Des édifices spéciaux ont été bâtis pour y installer les laboratoires et le vivarium. Le vivarium imite la forme d'un fer à cheval. Il abritera 80.000 animaux réservés aux expériences : des rats, des souris, des cobayes, des chiens, des singes. Tous les soins dont ont besoin les animaux seront automatisés.

L'édifice réservé aux laboratoires, de cinq étages, sera parmi les premiers services mis en exploitation. Les laboratoires, au nombre de 30 seront équipés selon le dernier mot de la technique médicale : des ultra-centrifugeuses, des microscopes électroniques, des spectrographes, etc. L'étude des tumeurs malignes, très complexe, se fera dans le recueillement de chambres spéciales préservées de l'influence du milieu environnant.

### — Parlez-moi des secteurs et laboratoires particulièrement intéressants.

— Le secteur de l'étude des produits cancérogènes de nature radiologique et chimique (goudron de houille, suie, certains hydrocarbures et colorants) se range parmi les plus importants. Il est dirigé par le professeur Léon Chabad, un des plus grands spécialistes soviétiques, lauréat du Prix de l'O.N.U. Son personnel se consacrera à l'étude de l'influence exercée sur l'organisme par les produits cancérogènes et au problème de leur détection.

Le personnel d'un laboratoire se spécialisera dans la mise au point des modèles expérimentaux de tumeurs, un problème des plus actuels de la cancérologie moderne. Les chercheurs d'un autre laboratoire se consacreront aux virus, domaine aussi important, car ce sont des virus qui provoquent les tumeurs malignes. Les savants ont réussi à dégager le virus des cancers d'animaux; ils ont même établi comment il s'infiltré dans la cellule pour s'y multiplier. Le virus dans les tumeurs humaines n'est pas encore trouvé.

### « UNE TRIPLE ALLIANCE »

Les chirurgiens, les biologistes et les chimistes conjuguent leurs efforts pour combattre le cancer. Les chirurgiens se servent des préparations mises au point par les biologistes. Le personnel de laboratoires de chimiothérapie expérimentale et de biothérapie continuera à rechercher de nouvelles préparations chimiques, biologiques (des antibiotiques) et hormonales contre le cancer. Les médicaments les plus efficaces seront sélectionnés et leur effet sera vérifié sur des animaux. Les préparations dopan et sarcolysine, ainsi sélectionnées, sont largement employées, chez nous et à l'étranger, pour traiter certaines tumeurs malignes.

En biothérapie, l'attention sera concentrée sur les possibilités prophylactiques des antibiotiques. Une question est à l'ordre du jour : est-il possible de prévenir, au moyen d'antibiotiques, les récives et les métastases après l'enlèvement de la tumeur?

### — Le nouvel institut, qu'aura-t-il de particulier ?

— La science y sera étroitement liée à la pratique. Toutes les découvertes faites par les chercheurs seront immédiatement mise en pratique. Les préparations médicamenteuses soigneusement sélectionnées, dont l'efficacité et les propriétés pharmacologiques seront vérifiées sur des animaux, seront mises à la disposition du personnel du secteur chimiothérapeutique de la clinique. Elles subiront de nouveaux essais en clinique, les chercheurs préciseront encore les méthodes de leur application et les possibilités de leur combinaison avec les méthodes chirurgicales et radiologiques,

IL NE FAUT PAS SE BORNER AUX EXPERIENCES,

IL FAUT GUERIR

— Parler-moi plus en détail de la clinique dans laquelle vous travaillerez

— On a réussi, pour le personnel de la clinique, les conditions les plus favorables à la recherche et au traitement. Des chambres pour deux ou trois personnes, des cabinets thérapeutiques et radiologiques à chaque étage, des vidéophones dans les hall. Les visiteurs pourront voir les malades et leur parler sans entrer dans les chambres. Une infirmière de service sera placée devant un tableau de commande spécial qui lui permettra de voir les malades et de savoir lesquels d'entre eux ont besoin de ses services. Un médecin contrôlera, au tableau de commande central, le travail de infirmières.

La clinique aura son bloc opératoire. Des lampes spéciales assureront un éclairage stable, sans ombre et des appareils de conditionnement, le régime requis de l'air. Des caméras de télévision et de cinéma seront montées à l'intérieur des lampes pour que les médecins, les chercheurs et les étudiants puissent suivre l'opération dans la salle réservée aux conférences, où sera installé un grand écran de T.V. en couleur.

Les salles d'opération seront liées aux laboratoires où s'effectueront des recherches ciné et télévisées. Le chirurgien verra, sur l'écran de T.V., la coupe de la tumeur grossie par le microscope; les résultats de l'analyse lui seront communiqués par T.S.F.

— Quelles sont les méthodes de lutte contre le cancer, outre les méthodes chirurgicales et médicamenteuses, qui seront appliquées à l'institut ?

— Les méthodes radiologiques sont aussi efficaces. Il y aura à l'institut un bâtiment spécial, pour 30 lits, avec des cabinets radiologiques où seront installés des appareils modernes comme la bétatron. Le traitement se fera au cobalt et en tungstène.

LES MEILLEURS SPECIALISTES AU NOUVEL INSTITUT

— Quels sont les savants connus qui travailleront à l'institut ?

— Il sera dirigé par le professeur Nikolaï Blokhine, président de l'Académie des sciences médicales. Son personnel se composera des meilleurs cadres médicaux et scientifiques. Zilber, Kraïevski, Timoféevski, membres de l'Académie des sciences médicales, dirigeront des secteurs et des laboratoires.

A la fin de la conversation, Boris Pétersson a déclaré ce qui suit :

— Les recherches qui seront accomplies au nouveau centre de cancérologie contribueront incontestablement au progrès de la lutte contre le cancer menée dans le monde entier. Un nouveau maillon sera ajouté à la chaîne forgée par les savants des différents pays. Le problème du cancer n'est pas encore résolu, la maladie continue à sévir, mais la science peut déjà quelque chose. Le personnel du nouvel institut assènera très probablement un nouveau coup sensible à l'ennemi.

Tatiana YOURLOVA

## LE FUTUR AEROPORT DE PARIS NORD,

### CONÇU POUR L'ERE SUPERSONIQUE

En date du 13 janvier dernier, le Gouvernement français a pris la décision de construire un nouvel aéroport dans la région parisienne.

Paris-Nord, implanté à 24 km au nord de la capitale française, sera édifié sur une superficie de **5.000 hectares** de terrain permettant la création de **deux pistes de 4.000 m** de longueur chacune et d'installations terminales, offrant une capacité d'accueil de **20 millions** de passagers par an.

Un nouvel ensemble aéroportuaire coûtera **1 milliard de Francs (nouveaux)** et le début de sa mise en service aura lieu en 1970, année à partir de laquelle l'aéroport du Bourget sera progressivement abandonné jusqu'à ce qu'en 1975 Paris Nord ait sa capacité définitive.

Enfin, Paris-Nord sera desservi en surface par l'autoroute du Nord actuellement en cours de réalisation entre Paris et les grandes villes du Nord de la France.

## L'ère du supersonique

La mise en service du nouvel aéroport va coïncider en 1970 avec les premiers vols de l'avion supersonique franco-britannique «Concorde». Eloigné de toute agglomération, Paris-Nord sera précisément conçu pour recevoir le trafic aérien de demain en tenant compte des effets du bruit des réacteurs dont on sait déjà que la puissance sera considérable.

Ainsi, la France en créant un super-Oriy, quinze mois après sa décision d'entreprendre «Concorde», s'assure-t-elle d'être à l'heure exacte au rendez-vous des premiers jours de l'ère du supersonique. On sait, par ailleurs, qu'Air France a décidé de passer une commande ferme pour 8 appareils de ce type.

## LE RAPPORT AMÉRICAIN SUR LA NOCIVITÉ DU TABAC

### LES CIGARETTES SONT PLUS DANGEREUSES QUE LA PIPE ET LES CIGARES

Alain CLEMENT

Le rapport américain concernant la nocivité du tabac vient d'être communiqué à la presse. En préparation depuis 2 ans, à la demande du président des États-Unis, ce rapport (171.000 mots, 385 pages) reprend les sept études les plus importantes publiées auparavant sur les conséquences de l'usage du tabac sur la santé : ses conclusions sont fondées sur l'examen de 1.123.000 personnes, dont près de 40.000 sont mortes avant la publication.

Voici les principaux points de ce document :

— A âges égal, le taux de mortalité chez les fumeurs de cigarettes est de 70 0/0 plus élevé que chez les non-fumeurs ;

— Le taux de mortalité des fumeurs de cigarettes est surtout supérieur à celui des non-fumeurs dans le cas des maladies suivantes : cancer du poumon, bronchite et emphysème, cancer du larynx, cancer de la bouche, cancer de l'oesophage, ulcère de l'estomac et du duodénum, et troubles circulatoires ;

— Par rapport aux non-fumeurs, le fumeur moyen de cigarettes a de neuf à dix fois plus de risques de contracter un cancer du poumon — et le gros fumeur a au moins vingt fois plus de risques ;

— A l'exception de risque de cancer de la bouche chez les fumeurs de pipe, les effets nocifs de la pipe, du cigare et des autres formes d'usage du tabac sont minimes, comparés à ceux de la cigarette ;

— Les femmes qui fument pendant leur grossesse ont tendance à avoir des bébés d'un poids inférieur à la moyenne. Mais on ignore si ce facteur a une influence quelconque sur la constitution même de l'enfant ;

— Bien que le taux de mortalité par troubles cardiovasculaires soit plus élevé chez les fumeurs de cigarettes, le rapport n'a pu établir de preuve formelle d'une relation entre l'usage du tabac et les maladies de l'artère coronaire ;

— La nicotine a une action sur le système nerveux qui renforce le besoin de fumer, mais les substances inactives qu'elle dépose dans le corps humain sont peu toxiques ;

— Par contre, les gaz inhalés avec la fumée de cigarette ont des effets néfastes prouvés sur les bronches et le trachée-artère ;

— Enfin des rapporteurs estiment ne pas avoir trouvé de preuves suffisantes des effets de l'adjonction de filtres aux cigarettes pour déterminer si elle modifie d'une façon substantielle leur nocivité.

WASHINGTON (13 janvier). — Le rapport gouvernemental sur les effets du tabac, rendu public à Washington par ses auteurs, réunis sous la présidence du médecin général Luther Terry, était attendu avec l'anxiété qui précède un oracle. Contrairement à l'usage courant à Washington pour les documents officiels, même supposés confidentiels, rien n'en avait transpiré jusqu'au moment de la distribution aux journalistes. Ainsi furent conjurées les controverses précipitées et la confusion résultant toujours des indiscretions partielles, intentionnelles ou non.

De même, pour assurer aux conclusions de la commission présidentielle le maximum d'autorité, ses membres avaient été nommés avec l'agrément des responsables des grandes marques de tabac. Leur objectivité et leur qualification ne se sont donc pas contestées. Et, de fait, un grand silence respectueux vient d'accueillir le verdict condamnant la consommation des cigarettes comme cause certaine du cancer du poumon, et facteur de mortalité supérieur à la moyenne pour toute une série d'affections graves.

Sans doute peut-on difficilement parler d'une surprise. Il y a des années que le procès de la cigarette est instruit dans divers pays, y compris l'Amérique. Un sénateur du sexe faible, Mme Maurine Neuberger, de l'Oregon, a récemment consacré tout un livre — intitulé l'Écran de fumée (Smoke Screen) — aux vains efforts de la croisade antinicotine. Durant les quatorze mois de son enquête la commission spéciale formée par la Maison Blanche dans le courant de 1962 n'a fait d'ailleurs que rassembler, comparer et synthétiser les innombrables travaux déjà consacrés au sujet.

Elle n'a pas engagé de recherches nouvelles. Mais les recherches antérieures, tant biologiques que statistiques, conduites aux États Unis et à l'étranger, lui offraient un matériel suffisamment riche et sûr pour fonder son jugement. Son problème n'était pas d'en venir au dernier mot de la science sur ce point brûlant, mais de déclarer s'il y avait motif ou non d'alarme pour la santé publique. En statuant positivement, et avec toute la clarté désirable, le rapport de la commission présidentielle ouvre la voie à des mesures restrictives ou régulatrices, législatives ou exécutives, destinées à protéger la population des maux qu'elle encourt en sacrifiant à un vice qui jusque-là relevait de la seule responsabilité individuelle — et du ciseau des Parques.

Le retentissement de cet appel à l'action préventive a été dès la première minute, considérable, et pour plusieurs raisons. Tout d'abord, l'Américain est un grand fumeur de cigarettes : au delà de la quinzième année, il en consomme quatre mille par an. Seul le Suisse, paraît-il, fume davantage, 68 % de la population au-dessus de dix huit ans a contracté l'habitude de fumer. Il y a soixante dix millions de fumeurs aux États-Unis : c'est un marché de taille et l'on évalue à 8 milliards de dollars le chiffre d'affaire annuel des industries et du commerce qui se disputent — à grands frais de publicité — cette clientèle en expansion continue.

Mais il ne faut pas oublier que les États-Unis sont aussi gros producteurs de tabac, qui constitue aujourd'hui la cinquième culture du pays et reste une des plus anciennes et des plus florissantes. En 1962, elle a rapporté 1 milliard 300 millions

de dollars aux exploitants agricoles (plus de 750.000 familles) qui la pratiquent, dont la plupart sont concentrés dans les Etats du Sud. La Caroline du Sud finance entièrement son système scolaire par les impôts prélevés sur le tabac. Il est étonnant que le gouverneur de l'Etat voisin de Caroline du Nord ait proclamé dès la sortie du rapport présidentiel sa « toi » dans l'innocuité du tabac et sa conviction qu'elle serait finalement démontrée...

Les fabricants de cigarettes devront procéder avec plus de souplesse. Ils ne peuvent rejeter catégoriquement les conclusions du « Gouvernement Study Panel », puisqu'ils ont été associés à sa désignation. Il se contenteront d'exploiter les passages du rapport distinguant dans la nocivité de la cigarette, par scrupule scientifique, les présomptions écrasantes des « causes certaines » et admettant que tout n'est pas clair, loin de dans son influence cancérigène. N'est-ce pas soumettre toute l'affaire en appel à de nouveaux test ? Les firmes intéressées vont plaider en faveur d'un « supplément d'information » en laboratoire, qu'elles sont toutes prêtes à soutenir de leur deniers.

En attendant, elles ne pourront se soustraire à certains désagrément : le citoyen mis en garde va sans doute réagir en diminuant sa consommation et certaines « victimes », cinq exactement, n'avaient pas attendu la publication du rapport pour entamer une action en dommages-intérêts. C'est que toute la publicité des cigarettes américaines est basée sur ce qui ne peut désormais passer que pour une contre-vérité frisant la fraude délibérée : à la télévision, dans les magazines et la presse, la cigarette est associée à des « images » de la joie de vivre, de l'énergie sportive, de la santé, du plein air... Les ultimes nuages importants étaient chassés par une surenchère délirante au « filtre » le plus efficace. Or, les auteurs du rapports sont formels : le filtre ne sert à rien — qu'à faire des économies sur la quantité et la qualité du tabac employé.

Lu dans «Le Monde» du 16 du janvier 1964

ទស្សនាវដ្តីគួរអាន :

ទស្សនាវដ្តី « គ្រូបង្រៀន » ចេញរាល់ទូរមាស

ទស្សនាវដ្តី « មិត្តសាលាបាលី » ចេញរាល់ត្រីមាស

# សិវសាសនាសិល្បៈ

★ មិត្ត ខ្មែរ ប៊ុន សាស្ត្រាចារ្យ ខាងកាសាខ្មែរ ប្រឡង នៅវិទ្យាល័យព្រះយុ-  
គន្ធរដែលបានផ្លាស់មកធ្វើការនៅមន្ទីរអប់រំជាតិកាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែ មីនា ១៩៦៤ ក៏ត្រូវបានផ្លាស់  
ឲ្យទៅប្រឡងនៅវិទ្យាល័យព្រះអង្គឌួង (ព្រៃវែង) វិញ កាលពីថ្ងៃ ១៧ មីនា ១៩៦៤ ។

★ កញ្ញា ស្រី មួយសៀវភៅ សាស្ត្រាចារ្យ ខាងកាសាខ្មែរ ដែលប្រឡងនៅ សា  
លាជាតិខាងសិល្បៈ បានត្រូវផ្លាស់មកប្រឡងនៅវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិកាលពីថ្ងៃទី១៧ មីនា  
១៩៦៤ ជំនួសលោក អង្គ-ប៊ុនហ្វី ។

★ មិត្ត ណែ មិន នឹង តយ ឆៃអេង សាស្ត្រាចារ្យ ខាងកាសាខ្មែរ នៅវិទ្យា  
ល័យព្រះសុហនុ ទើបនឹងបានកូនស្រីមួយ ដែលកើតដោយសុវត្ថិភាពនៅមន្ទីរសម្ព័ន្ធបុប្ផា  
ភូមិកាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែ មីនា ១៩៦៤ ។ គណៈកម្មាធិការនាយកបានចាត់ដំណាងឲ្យទៅ

សាកសួរសុខទុក្ខ ព្រមទាំងទិញវិទ្យុឈ្មោះយកទៅជូនយុវមាតាបិតាផង ។

★ ក្នុងពេលជិតៗគ្នានោះ មិត្ត ឡឹក ប៊ុនហ្វី សាស្ត្រាចារ្យ ខាងរូបវិទ្យានៅ សា  
លាជាតិខាងសិល្បៈនឹងមុខរបរ (កំរង់ចាម) ក៏មានកូននឹងបានកូនស្រីមួយដែរ នៅក្នុង  
មន្ទីរសម្ព័ន្ធដែលនេះ ។ មិត្តតំណាងនៃគណៈកម្មាធិការនាយកបានទៅសាកសួរ  
ដែរ ថ្ងៃនោះមានសេចក្តីស្តាយជាពន់ពេកដោយបានដំណឹងយឺតយូរមកហើយទៅមិន  
បាន ។

★ ហើយនៅកណ្តាលខែមីនា ១៩៦៤ នេះ មន្ទីរសម្ព័ន្ធដែលក៏បានឃើញមិត្ត

ជ្រាប គឺមយាន នឹងករិយាមានសេចក្តីរករាយនឹងបានក្នុងប្រសម្បយដែរ ។ គណៈ  
 កម្មាធិការនាយកបានចាត់ដំណាក់ឱ្យនាំសេចក្តីសរសើរ នឹងពរសព្ទសាធុការទៅជូនមិត្ត  
 យើង ។ យើងបានដឹងថានៅក្នុងគុកាសនោះមិត្តដំណាក់នឹងករិយាបានទាំងទិញប្រ  
 ដាប់ប្រដាពាក្យបន្តិចបន្តួចយកទៅជូនជាអនុស្សាវរីយ៍ផង ។

★ បើយើងនឹកមើលទៅមន្ទីរពេទ្យ កាលម៉ែត វិញនោះយើងក៏នឹងឃើញមិត្ត  
 យើងអ្នកស្រី ហ៊ឺង អ៊ឺង (ភាសាខ្មែរ វិទ្យា-ស៊ីសុវត្ថិ) ទើបនឹងបានសំរាលដោយសុវត្ថិ  
 ភាពនូវកូនស្រីមួយទៀត (ទី២) ដ៏ប្រិមប្រិយ ។ គណៈកម្មាធិការនាយកស្តាយជាពន់ពេក  
 ដោយបានដំណឹងនេះយឺតយូរបន្តិច ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយចំពោះគ្រួសារ  
 មិត្តទាំង៤ខាងលើនេះ ស.ស.ខ. សូមសរសើរជាពន់ពេក ហើយសូមប្រសិទ្ធផ្លូវ  
 ពរិកាទាំង៤នាក់នូវពរសព្ទសាធុការសព្វថ្ងៃយើង ។

★ មួយចំណែកទៀត គណៈកម្មាធិការនាយកមានសេចក្តីរករាយជាកិរិយាកាត  
 ដោយបានទទួលដំណឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលបង្រួបបង្រួមមិត្ត គង់-នឿន (ភាសាខ្មែរ)  
 នៅអនុវិទ្យាល័យស្នងជាមួយនឹងអ្នកគ្រូ ហ៊ឺ ឆៃនីម ដំណឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់មិត្ត  
 ដោម ហ៊ុន ចាន់ហ្វានអនុវិទ្យាល័យផ្សារថ្មី (កណ្តាល) ។ ករិយារបស់មិត្ត ហ៊ុន ក៏ជា  
 អ្នកគ្រូបង្រៀនដែរ ហើយនឹងដំណឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃមិត្ត ស្បី រូនី ជាមួយនឹងនាង  
 ម៉ា មុនហ៊ាហ៊ាត ។

★ គណៈកម្មាធិការនាយកនៃ ស.ស.ខ. មានសេចក្តីស្តាយដោយមិនបានទៅ  
 រកមិត្តភក្តិអាពាហ៍ពិពាហ៍ ប៉ុន្តែផ្ញើលិខិតជូនពរដល់ “គ្រួសារគរុកោសល្យ” ទាំង  
 ពីរនេះសូមឱ្យជួបតែសេចក្តីសុខហើយនឹងសេចក្តីចំរើន ។

# កិច្ចការសហគមន៍

★ ក្រៅពីការងារខាងសង្គមកិច្ច ដែលមិត្តយើងបានឃើញនៅក្នុងផ្នែក ដើរតាម មិត្តយើង ហើយ គ.ន. បានទិញទូរស័ព្ទរៀនសូត្រសំរាប់ធ្វើជាបណ្ណាល័យ ហើយសព្វ ថ្ងៃនេះ មានសៀវភៅនិងទស្សនាវដ្តីជាបង្អួចហើយ ។

★ ក្នុងពេលសព្វថ្ងៃនេះដែលចក្រពត្តិការមេរកាំងនិងថែរៀនណាមខាងត្បូងនិង ត្បូង ខ្មែរសេរីជាបរិវារខាងក្រៅនិងបរិវារខាងក្នុងកំពុងតែប្រើប្រាស់យកលសព្វបែបយ៉ាង ដើម្បីនឹងយកប្រទេសជាទីស្នូហាររបស់យើង ចាត់សណ្ឋានតែក្រោយរបៀបគ្រោះវា ទៅ ច្បាំងរុករានប្រជាជនអាស៊ីប៉ែកអគ្នយ ស.ស.ខ. បានធ្វើញតម្រូវច្បាប់ថ្វាយសម្តេចឧត្តម កាលពីខែ មីនា ១៩៦៤ ដើម្បីនឹងសំដែងសេចក្តីក្តៅក្រហាយរបស់ខ្លួនចំពោះ មារសត្រូវ ហើយដើម្បីនឹងសំដែងនូវសេចក្តីប្រឆាំងរបស់ខ្លួនក្នុងការដង្ហែតាមព្រះនាយា បាយរបស់ព្រះអង្គ ។

( សូមអានអត្ថបទញត្តិ តទៅទៀត )

★ ដួងអស់មិត្តយើង បានដឹងហើយ នូវដំណឹងដ៏ខ្លោចផ្សារនៃការឈ្នានាវា យោរយោវដែលចក្រពត្តិការមេរកាំងនិងថែរៀនណាមខាងត្បូង បានធ្វើមកលើចង្កូរ រួមជាតិយើងនៅក្នុងចន្រ្ទ (ស្វាយរៀង) ។

ដើម្បីនឹងជួយវិភាគបានសំរាលទុករបស់បងប្អូនរួមឈាមរបស់យើងឲ្យបានស្រាក ស្រានបន្តិចបន្តួច ពីសភាពម្តាយព្រាត់កូន ប្តីព្រាត់ប្រពន្ធ កុមារព្រាត់ឪពុកម្តាយ គូសង្សារព្រាត់គូនេះ គណៈកម្មាធិការនាយកនៃ ស.ស.ខ. បានសំរេចជាឯកច្ឆន្ទ នឹងធ្វើតាមរយៈអ្នកអង្គម្ចាស់រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃនូវប្រាក់ចំនួន មួយ ពាន់រៀល (១.០០០០៛) (សូមអានសំបុត្រនេះតទៅ) ។

★ ក្នុងទិសបូលីវ៉ា ដែលដឹកមកដល់នោះ គ.ន. បានធ្វើបណ្តាសព្វសាធុការ ពារសេសស្តើថ្វាយសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី សម្តេចឧត្តមសម្តេចព្រះសំយរាជទាំង ភីតហៈ ដើម្បីប្របិទនូវសព្វសាធុការពារមហាវិបុលសុខថ្វាយព្រះអង្គ ។

សូមព្រះគោល: កំភល់លើគ្នា

សូមព្រះរាជទានក្រាបបង្គំទូលប្វាយសម្តែងឱ្យ

សូមព្រះនាមគ្រោមស្តង់ទូលព្រះនាម

បន្ទាប់ពីបានស្តាប់ព្រះរាជសន្តិសុខ នយោបាយ របស់ព្រះអង្គមក ក្នុងពេលថ្មីៗ  
នេះ នឹងបន្តបន្ទាប់ពីបានស្តាប់ព្រះសារលិខិតក្នុងឧកាសបើកនីតិកាលនៃសភាទាំងពីរកាលពី  
ថ្ងៃ ១៦ មីនា នេះ ហើយជាពិសេសគឺបន្ទាប់ពីបានស្តាប់ព្រះរាជសន្ទុះកថា ដែលព្រះ  
អង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យប្រោសប្រទាននៅក្នុងកិច្ចខិតខំគ្រប់គ្រង កាលពីថ្ងៃ ១៧ មីនា  
នេះមក ។

ទូលព្រះបង្គំទាំងឡាយកូនចៅព្រះអង្គ ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការនាយកនៃ  
សមាគមសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរ កាន់តែបានចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងថែមទៀតចំពោះគ្រោះថ្នាក់  
ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ដែលប្រជាជាតិយើងកំពុងធ្ងន់កាត់ក្នុងពេលសព្វថ្ងៃនេះ គ្រោះថ្នាក់ដែលពួក  
ចក្រពត្តិលោកសេរីបានបង្កើតឡើងក្នុងផែនការវាយលំអព្យាក្រឹតភាពយើង ដើម្បីនឹង  
ចងសណ្តោងប្រទេសយើងទៅនឹងរទេះរបស់គេ ទៅធ្វើសង្គ្រាមរុករានប្រជាជនអាស៊ី  
ភាគអគ្នេយ៍ជាមួយនឹងគេ ។

គ្រោះថ្នាក់ដែលពួកចក្រពត្តិលោកសេរីបានរៀបចំយកមកទម្លាក់លើប្រជាជាតិយើង កាន់  
តែបានលេចរូបរាងច្បាស់ឡើងទៀតក្នុងពេលក្រោយបង្អស់នេះ ដែលពួកគេបានចាប់  
អនុវត្តផែនការបន្ស៊ីការវាងវាស្សបាយនឹងអំពើវិន្តន្ត្រនាសព្វបែបយ៉ាងរបស់គេ ។ ដូច  
ជាក្នុងពេលដែលចក្រពត្តិអង្គភាពសលាកពុត ទទួលបានយោបល់ប្រជុំសន្តិសុខស្តីពីរឿង  
ខ្មែរ ពួកចក្រពត្តិអាមេរិកាំងក៏បានស្នើយ៉ាងព្រៃហ៊ីនឱ្យបង្កើតគណៈកម្មាធិការមួយដើម្បី  
សើរើពិនិត្យព្រំដែនខ្មែរឡើងវិញ ហាក់ដូចជាប្រទេសខ្មែរសព្វថ្ងៃគ្មានព្រំដែនសោះ។  
ព្រមជាមួយនេះ ពួកលាវផ្នែកស្តាំក៏មិននឹងទ្រង់សុវណ្ណក្នុងមា ក៏ស្រាប់តែស្រែកបន្តរោម

ពារខ្សែស្រឡៅស្រែងរបស់ខ្មែរនឹងគេដែរ ចំណែកឯបរិវារចក្រពត្តិអាមេរិកាំងពៀត  
 គឺរាជការថែទាំរដ្ឋការវៀតណាមខាងត្បូង កាន់តែប្រញឹកខ្សែការរួមគំនិតក្បួនដែលពួក  
 គេបានធ្វើជាហូរហែមកថែមទៀត គឺម្យ៉ាងវាមិនព្រមទទួលស្គាល់សេចក្តីសម្រេចនៃ  
 ក្រុងឡាអេ នឹងមិនព្រមដកពាក្យទាមទារកោះយើងចេញ ហើយម្យ៉ាងទៀតវាក៏ពុំតែ  
 បញ្ជាក់បន្ទុកខ្មែរសេរីក្បួនជាតិ ដើម្បីនឹងប្រទានក្បាលឲ្យមកវាយខ្មែរផង រីឯខ្មែរវា  
 វិញវាគិតតែពិរលោកទឹកដីនឹងអាសាសខ្មែរ បូន្តសម្លាប់ខ្មែរ ដើម្បីបង្កហេតុជាវៀងរាល់  
 ថ្ងៃផង ។ ជាពិសេស គឺអំពើព្រៃផ្សៃដ៏ថោកទាបបំផុតដែលរដ្ឋការវៀងខាញ់ទើប  
 នឹងបានប្រព្រឹត្តក្នុងកោះទម្លាក់គ្រាប់ថែក បាញ់សម្លាប់បងប្អូនជាតិនៅក្នុងប្រទេស កាលពីថ្ងៃ  
 ១៧ មីនាមនេះ ។ ហើយសកម្មភាពយង់យូរទាំងអស់នេះថែមទាំងបានត្រូវសារ  
 ពត៌មានជាបរិវារចក្រពត្តិជួយបន្តទៀតផង គឺខ្លះស្រែកអំពាវនាវជំរុញដៃឲ្យចៅហ្វាយ  
 វាយខ្មែរឲ្យឆាប់ ។ ប៉ុន្តែខ្លះទៀត ធ្វើល្បិចជាល្អិតលោមឲ្យខ្មែរជា នានឹងអាមេរិកាំងវិញ  
 អាមេរិកាំងដែលបានករទាំង៤សែននាក់ បានខ្លើមរមើមហើយទាត់ចោលរួចទៅហើយ  
 នោះ ។

ទូលព្រះបង្គំទាំងឡាយសូមសំដែងសេចក្តីក្តៅក្រហាយយ៉ាងខ្លាំងក្លាចំពោះចិត្តខ្មៅ  
 ងងឹត នឹងទុបាយកលវាយសម្លាប់ប្រទេសខ្មែរ ដែលចក្រពត្តិអាមេរិកាំង អង់គ្លេស  
 វៀតណាមខាងត្បូង ថែ ហើយនឹងលាវផ្នែកស្តាំ បានរួមគំនិតធ្វើជាមួយខ្មែរសេរីពួក  
 ក្បួនជាតិ ហើយនឹងរក្សាទុករបស់វានៅក្នុងប្រទេសដែលបានបង្កើតជាសមាគមរួម  
 មាន «អ្នកកាន់លុយកាក់ខ្លះ វរជនខ្លះ នាយទុនធំៗ ខ្លះ នឹងបញ្ជាវិនិច្ឆ័យស្តាំ» ។  
 ប៉ុន្តែបើគ្រប់គ្រងសង្ឃឹមបានបោកបក់មកលើប្រទេសជាតិដូចនេះក៏ដោយ ទូលព្រះបង្គំ  
 ទាំងឡាយក៏នៅតែជឿជាក់លើជ័យជំនះជាទីអសានដដែល ហើយរក្សាទឹកចិត្តនឹងនជា  
 ជរា ពីព្រោះប្រជាជាតិខ្មែរដែលមានសម្តេចឥដ្ឋាព្រះអង្គមគ្គុទ្ទេសក៍មានមូលដ្ឋាន  
 សាមគ្គីភាពជាតិមួយយ៉ាងរឹងមាំ ហើយក្នុងផែនការជាតិវិញ ខ្មែរក៏មានមិត្តដ៏ស្មោះស្ម័គ្រ

ជាច្រើន មានចិនប្រជាមានិតជាដើម ។

ទូលព្រះបង្គំទាំងឡាយយល់ឃើញថា ព្រះវិទានការថ្មីៗ ដែលព្រះអង្គចាត់ដូច  
ជាការចរចារវាងគណៈប្រតិភូនយោធានឹងចិនប្រជាមានិត ហើយនឹងការចរចាក្នុងអនាគត  
រវាងគណៈប្រតិភូនយោបាយវៀតណាមខាងជើង គឺជាវិទានការធានាអះអាងដល់  
សន្តិភាពជាតិ និងអាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍ជាប្រាកដ ហើយទូលព្រះបង្គំសូមទប់តម្កល់ព្រះវិទាន  
ការនេះទាំងស្រុង ។

ជាថ្មីម្តងទៀត ទូលព្រះបង្គំទាំងឡាយសូមសំដែងនូវភក្តីភាពចំពោះសម្តេចឧត្តម និង  
នយោបាយព្រះអង្គ ហើយសូមប្តេជ្ញាដឹងតាមព្រះអង្គលះដល់អវិសាទ ។

សូមក្រាបព្រះបង្គំទូលថ្វាយ

ភ្នំពេញ : ថ្ងៃ ២០ មីនា ១៩៦៤

ទូលព្រះបង្គំទាំងឡាយជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការនាយក  
នៃសមាគមសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរ

ក្នុងឱកាសដែលអ្នកអង្គម្ចាស់ ស៊ីសុវត្ថិ ស៊ីរិមត្តិ



ទ្រង់យាងមកកាន់ព្រះតំណែងជាទេសរដ្ឋមន្ត្រីខាងការអប់រំជាតិ និងវិចិត្រសិល្បៈនេះ  
ស.ស.ខ. បាន ធ្វើលិខិតមួយច្បាប់ ដើម្បីសំដែងនូវសេចក្តីអបអរសាទររបស់ខ្លួនហើយ  
នឹងសេចក្តីទុក្ខបារម្ភរបស់ក្រុមការធ្វើឲ្យការសិក្សាជាតិបានរីកលូតលាស់ ជាពិសេសក្នុងការ  
ធ្វើឲ្យបានសំរេចនូវព្រះតំណែងសម្តេចឧត្តមវិស័យកែទម្រង់សិក្សាធិការជាតិ ។

# សមាគមសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរ

លេខ ១២៣ E វិថីព្រះសីហនុ

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៣១ មីនា ១៩៦៤

ភ្នំពេញ

លេខ ១២៤ ឆ.ល ស.ស.ខ

គ : កម្មាធិ - វិនិយោគសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរ សូមទូលអ្នកអង្គ

ម្ចាស់ រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ

សូមទ្រង់ជ្រាប

ដើម្បីរួមចំណែកសំរាលទុករបស់បងប្អូនរួមជាតំណែងនៅក្នុងគ្រូ ដែលបានទទួលអំពី  
 ការបណ្តុះបណ្តាលយ៉ាងអនុស្សាវរីយ៍ជាទីបំផុត ពីប្រតិភូការងារកំរិតនៃវិស័យការងារ  
 ណាមួយក្នុងជំនាញ ក្នុងការអនុវត្តនៃផែនការ “ជាឡាត់” វាយប្រហារប្រទេសខ្មែរ  
 ទូលព្រះបង្គំទាំងឡាយ ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការនាយកនៃសមាគមសាស្ត្រាចារ្យ  
 ខ្មែរតំណាងសមាជិកខ្លះទាំងប្រាំបីរយនាក់ បានសំរេចជាឯកច្ឆន្ទ នឹងថ្វាយតាមរយៈ  
 ទ្រង់នូវវិភាគទានចំនួនមួយពាន់ (១.០០០) រៀល ។

ជ. ប្រធានសមាគម  
អនុប្រធាន

តំណាងគណៈកម្មាធិការនាយក  
អ៊ឹម សារឿន

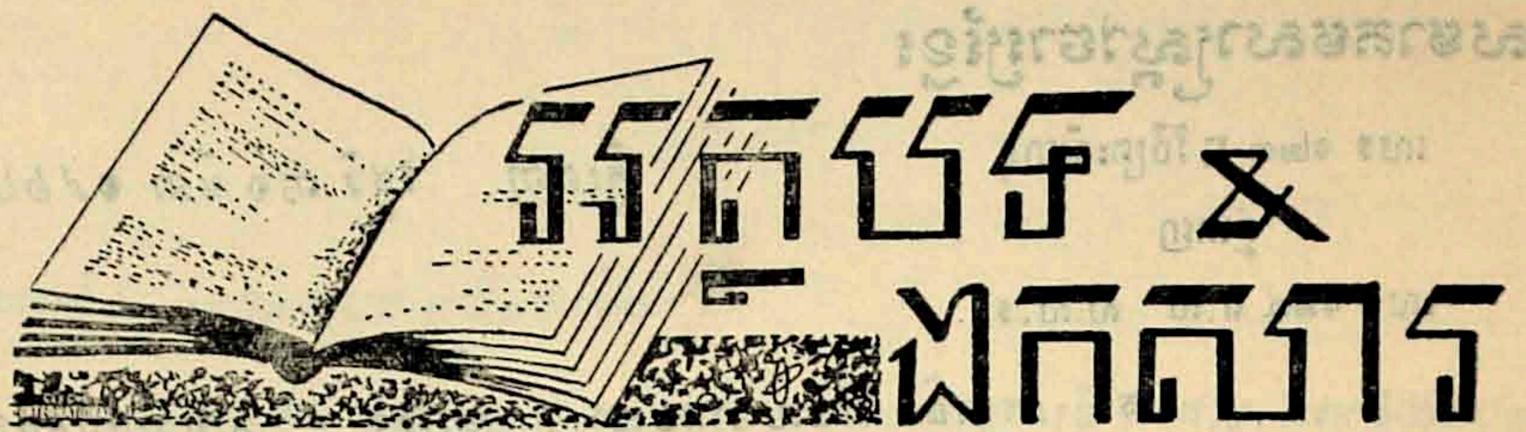


## សូមមិត្ត ជួយផ្តល់អត្ថបទដល់ទស្សនាវដ្តីយើងផង !

អត្ថបទរបស់មិត្ត ទោះខ្លីក៏ វែងក៏ នឹងបាន

ទទួលការពិនិត្យពីយើង រំលេចរូបថតអំពីយើង

បើអត្ថបទទោះត្រូវប៉ុន្តែ ។



**DIPLOME DE PROFESSORAT**  
**SECONDAIRE DU PREMIER CYCLE**  
 ( session du 27-3-63 )

**KHMER** Durée: 4h.

បេក្ខជនត្រូវរើសយកប្រធាន ១ ក្នុងចំណោមប្រធានទាំង ២ ខាងក្រោមនេះមកតែង ៖

ប្រធានទី ១

រឿងពមកើហើយនឹងទសជាតកិ តើដូចគ្នាឬប្លែកគ្នាយ៉ាងណាខ្លះក្នុងផ្នែកគុណ-  
 បញ្ញារឿង ហើយនឹងទស្សនសម្រាប់ចោទនឹងរោះស្រាយបញ្ហា ។

ប្រធានទី ២

បុរាណចារ្យបានតាក់តែងក្បួនច្បាប់ជាច្រើនដូចច្បាប់ក្រម កេរ្តិ៍កាល កូនចៅ ត្រី  
 នេតិជាដើម ។

តើច្បាប់ទាំងនោះ មានលក្ខណៈដូចម្តេច ? តើយើងអាចយកមកអនុវត្ត ក្នុងជីវ  
 ភាពបច្ចុប្បន្នបានឬទេ ? ចូរអ្នកជ្រើសរើសយកច្បាប់ណាមួយមកធ្វើការពិភាក្សា ។

**FRANÇAIS** Durée: 4h.

Traiter un des sujets suivants :

1er Sujet :

Des trois pédagogues Rabelais, Montaigne, Rousseau, quel est d'après-vous, le plus moderne ?

2è sujet :

Dans « la Nouvelle Heloise », publié par Rousseau en 1761, Saint-Preux trace, pour Julie qu'il aime, le portrait suivant passionnant puis nuancé :

« Le Français est naturellement bon, ouvert, hospitalier, bienfaisant... Je le dis du fond de mon cœur : j'honore le Français comme le seul peuple qui aime véritablement les hommes et qui soit bienfaisant par caractère... »

Si les Français n'avaient point de vertus, je n'en dirais rien, s'ils n'avaient point de vices, ils ne seraient pas des hommes : ils sont trop de côtés louables pour être toujours loués ».

D'après les œuvres que vous avez étudiées cette année, vous semble-t-il que cette image soit conforme à la réalité ?

Vous illustrerez votre réponse par des exemples que vous leur emprunterez.

### ANGLAIS Durée : 4h.

Traiter un des sujets suivants :

#### **Technique and general culture**

« A good teacher of language is above all a good technician : he must be familiar with all teaching techniques concerning a living language (the techniques of questioning, of teaching pronunciation, vocabulary, structure, reading, spelling, etc...).

Yet to perform efficiently his task he will need minimum general knowledge of the people who speak the language and their country ».

Show how the knowledge of the literature and civilization of England can help you to teach better the language of the country.

#### II.— LANDING IN A FOREIGN COUNTRY.

« The steamer touched the quay, threw out ropes, and was moored. I stepped ashore. I was on Belgian soil. I saw strange architecture, strange costumes : I heard strange sounds and strange languages. Every thing was romantic. Even the tram-car was inexpressibly romantic; the postmen with their little horns were fantastic, and the cafés each a quaint paradise of good cheer.

Arnold BENNETT.

With the above quotation for a model, imagine the experiences of a young foreigner landing in England for the first time. You may describe your own experiences in England or America, or any other foreign country.

**HISTOIRE** Durée : 4h.

Traiter un des sujets suivants :

**1<sup>er</sup> sujet :**

Les Partis et l'Evolution politique sous la III<sup>e</sup> République.

**2<sup>e</sup> sujet :**

L'établissement des dictatures en Italie et en Allemagne.

**GEOGRAPHIE** Durée : 4h.

**1<sup>er</sup> sujet :**

Les problèmes économiques de l'Indonésie.

**2<sup>e</sup> sujet :**

Les transformations de l'économie soviétique depuis 1917

**PHSYCO-PEDAGOGIE** Durée : 3h.

Traiter un des sujets suivants :

**1<sup>er</sup> sujet :**

Fénelon a dit « La curiosité des enfants est un penchant de la nature qui va comme au devant de l'instruction; ne manquez pas d'en profiter ».

Expliquez cette pensée et discutez-la en l'appliquant particulièrement aux méthodes pédagogiques modernes.

**2<sup>e</sup> sujet :**

Un philosophe a dit que l'éducation est « La préparation à la vie complète ». Expliquez et commentez cette pensée.

**SCIENCES PHYSIQUES** Durée: 4h.

Traiter une des deux questions suivantes

- I- Les réactions d'addition et de substitution sur les carbures d'Hydrogène suivants: Méthane, Ethylène, Acétylène et Benzène.
- II- Les réactions portant sur le noyau benzénique dans le benzène et dans le phénol.

**Problème obligatoire :**

Une automobile a une masse de 1.000kg et une largeur de 1,60m. Elle passe en 15 secondes de la vitesse zéro à la vitesse de 108km/h avec un mouvement uniformément accéléré. On demande:

- 1) L'accélération du mouvement.
- 2) L'espace parcouru pendant les 15 premières secondes.
- 3) La résultante des forces agissant sur la voiture.  
En déduire la valeur moyenne de la force motrice  $F$ .

On supposera dans cette question et dans toute la suite du problème que les forces de frottement sont constantes et égales à 500 Newton.

- 4) Quelle est la puissance développée par le moteur à la fin des ces 15 secondes ?
- 5) Lorsque la puissance précédente est atteinte, le moteur tourne à 7200 tours par minute. Quelle est la valeur du moment du couple moteur ?
- 6) Le conducteur maintient alors constante la vitesse de 108km/h. Quelle est la force motrice et la puissance développée par le moteur ?
- 7) A cette vitesse le conducteur procède à un essai de freinage. Il arrête la voiture sur une distance de 30 mètres. Quelle est la valeur de la force de freinage supposée constante, le temps mis pour s'arrêter et la valeur de la décélération ?
- 8) Sachant que le centre de gravité de la voiture est en son milieu et à 40 cm au-dessus du sol, on demande de calculer le rayon du virage horizontal au-dessus duquel il y aurait renversement de la voiture lorsqu'elle roule à 108 km/h.
- 9) Pour étudier un modèle de ceinture de sécurité, on décide de soumettre la voiture à un arrêt brutal permettant de la stopper sur une distance de 5m., lorsqu'elle roule à la vitesse de 108km/h.

Quelle force de réaction la ceinture exerce-t-elle sur le passager dont la masse est de 80kg pour le maintenir immobile sur son siège. La surface utile de la ceinture étant de 1.200 centimètres carrés, quelle pression exerce-t-elle sur le passager ?

អង្គនាយករដ្ឋាភិបាល

ព្រះរាជអាណាចក្រកម្ពុជា

នៃ

ក្រសួងនានា ព្រះបរមរាជវាំង

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៥ ខែ ឧសភា គ.ស ១៩៦៤

អនុកញ្ញា រ៉ាងវះវៀងជ័យ

លេខ ៣០០

អង្គនាយកក្រសួងនានា នៃព្រះបរមរាជវាំង

ជំរាបមកអស់លោកទាំងឡាយ ជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការ

ការនាយកនៃសមាគមសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរ នៅក្រុងភ្នំពេញ មានលោក កែ-សុខន ជាប្រធាន

បានជ្រាប ។

គប្បីតហាយលោក ចុះថ្ងៃទី ៧ មេសា ១៩៦៤ ។

សម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាអង្គម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ទ្រង់

មានព្រះរាជហឫទ័យសាមនស្សរីករាយពន់រោគណាស់ ចំពោះ

ស័ព្ទសាធុការពារ ដែលលោកទាំងអស់បានប្រសិទ្ធិថ្វាយចំពោះ

ព្រះអង្គ ក្នុងឱកាសព្រះរាជពិធីចំរើនព្រះធនវិស្សានេះ ។

សម្តេចជាម្ចាស់ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យត្រាស់ឲ្យខ្ញុំថ្ងៃ

នូវព្រះរាជអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ ព្រមទាំងទ្រង់ព្រះរាជពាន

ពារគប្បីញា សូមឲ្យអស់លោកទាំងអស់បានប្រកបដោយសិរី

សួស្តី ជ័យមង្គល នឹងពុទ្ធពរទាំង ៤ ប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ

សុខៈ ពលៈ ក្តីប្រយៀងយូរឡើយ ។

សា ឈុន





លេខ ៦៥ ទិវី ខេមរេតូមិន្ទ ភ្នំពេញ

បើមិត្តសមាជិក ស ស.ខ កាន់បណ្ណសមាជិកទៅទិញទោ អាវ ទៅហាងនេះ

ហាលនេះ មានសេចក្តីរីករាយ ហើយនឹងកិត្តិយសនឹងចុះថ្ងៃជូនមិត្តយ៉ាងពេញចិត្ត ។

សូមអញ្ជើញសាកមើល